

Молода Україна

журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XVIII

БЕРЕЗЕНЬ — 1968 — MARCH

Ч. 155

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: Ю. Криволап

Редакція в складі:

Я. Білінський, О. Валер, О.
Коновал, М. Лебединський, Л.
Ліщина, Л. Павлюк, П. Родак,
О. Сандул.

Голов. редактор: М. ГАВРИШ
Адміністратор: В. ПАВЛЮК.

Статті, підписані прізвищем
або ініціалами автора, не зав-
жди відповідають поглядам
редакції.

Умови передплати:

12 чисел (один рік) \$4.00
24 числа (два роки) \$7.50

Ціна окремого числа 40 центів

MOLODA UKRAINA

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Democratic Youth Association.

(In USA — Association of American Youth of Ukrainian Descent)

President: G. KRYWOLAP

Все листування і передплату
шліть на адресу:

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France

ПРЕДСТАВНИКИ "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" В СІА:
ALEX KONOWAL — 811 S. Roosevelt Ave., Arlington Heights, Ill. 60005
IW. IVACHNENKO — 62 Beechwood Ave., Trenton, N. J., 08618
IW. HRYNKO — 4943 N. 12th St., Philadelphia, Pa., 19141
L. JEMETZ — 2941 Amboy Road, Warners, N. Y., 16134
A. OPANASHUK — 6800 Clinton St., Elma, N. Y., 14059

ОДУМ В ЧІКАГО

зaproшує Вас, Ваших друзів та знайомих на

ОДУМІВСЬКИЙ КОНЦЕРТ МУЗИКИ, ПІСНІ, ТАНЦЮ ТА СЛОВА

у виконанні струнної оркестри, струнного ансамблю,
ансамблю бандуристів, співочих груп хлопців та дівчат,
та танцювальної групи філії ОДУМ-у.

НОВА ЦІКАВА ПРОГРАМА. — Виконавців коло 150 осіб.

Неділя, 28-го квітня, 1968 року — 6-та год. вечора

Авдиторія школи Шопена

(при Райс і Кемпбел вулицях)

**Вступ: дорослі 2 дол., молодь 1.50 дол., для дітей до 12 ро-
ків вступ безкоштовний.**

**Допоможіть нам бути точними. — Приходьте всі на концерт
ОДУМ-у на призначену годину!**

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИДБАЛИ АЛЬМАНАХ-ЗБІРНИК ОДУМ-у?

Альманах-Збірник ОДУМ-у в твердій оправі гарно оформленій
містить на 228 сторінках дані про працю ОДУМ-у на протязі його
існування, а численні статті багатьох авторів порушують актуальні
теми української молоді та народу. В Альманасі, який прикрашають
280 фотографій, є поезії та афоризми, виховні та інші цінні матері-
яли, цікаві не лише для молоді, але й для старшого громадянства.

Ціна Альманаха — 5 доларів.

Набути його можна, висилаючи чек на адресу:

ALEX KONOWAL
811 S. Roosevelt Ave.
Arlington Heights, Ill. 60005

На обкладинці: Гравюра С. Карапфі - Корбут.

ЕВГЕН МАЛАНЮК

ПАМ'ЯТИ ПОЕТА

Часто надходять до нас повідомлення про смерть наших видатних людей. Ці вістки завжди болючі. Особливо ж болючі вони, коли відходять поети і письменники, які є втіленням слова. Бо слово сильніше, ніж будьщо інше заторкує наші почуття, розкриває нашу національну принадливість, проносяться через час і віддалять нашу свідомість, розкриє нашу суть.

І найболючіше, коли від нас іде такий визначний і відомий не лише на еміграції, але й в Україні, поет як Евген Маланюк. Поет, який все своє життя присвятив одній ідеї — Україні. Він служив своїй Батьківщині зі зброяю в руках, служив він їй і не менш ефективною зброяю — чітким, влучним і запальним словом.

Вістка про його несподівану смерть 16-го лютого цього року вразила все українське суспільство, бо це є дуже тяжка втрата.

Народився Евген Маланюк 1897 року в степовій Україні в козацько-чумацькій родині. Після закінчення Слісаветградської реальної школи іде до

Петербургу, де вчиться в Політехнічному Інституті. Під час Першої світової війни закінчив Київську військову школу. З вибухом революції вступив до лав української армії і перебував там до кінця збройної боротьби за Державність. 1921 року вийшов на еміграцію перебував у польських таборах інтернованих, пізніше дістався до Чехо-Словаччини і в Падебрадах закінчив Українську Господарську Академію з дипломом інженера. Був викладачем математики у Варшаві. Після другої світової війни емігрував до США і оселився в Нью-Йорку.

Поезії почав писати в таборі інтернованих. Від 1925 року вийшли такі його збірки: "Стилет і Стилос", "Гербарій", "Земля і залізо", "Земна мадонна", "Перстень Полікарпа", "Вибрані поезії", "Влада", "Остання весна", поема "П'ята симфонія", "Нариси з історії нашої культури", "До проблеми большевизму", "Книга спостережень".

Кожен рядок поезій Е. Маланюка горить невгласним вогнем любові до рідного краю. Думки про долю свого народу, його минуле й сучасне позбавляють поета спокою. В такі хвилини він кидає своїм сучасникам гнівні і розпачливі слова. Але і за рядками, сповненими емоціями, гнівом чи навіть осудом, звучить велика і гаряча любов до України. В його поезіях чути не лише пающи чарівного серпневого степу, але й дим пожежі і розлитої по цьому степу крові — своєї і чужої.

Мабуть нема таких свідомих емігрантів, яким вдалося б уникнути ностальгії. В Маланюка вона, хоч і глибока, не набуває хворобливих форм. Розлука з Батьківчиною заставляє поета не плакати, а шукати пояснення причин минулих подій.

Евген Маланюк не був мистцем лише для мистецтва. Цілеспрямованість була гаслом і епіграфом до кожного його твору. Разом з тим лірика Е. Маланюка глибока й щира, повна і ясна. На кожному кроці відчувається, що поетовими устами говорить багатий життєвий досвід і глибокі почуття.

Поет не спалахує солом'яним вогнем, не робить непродуманих, беззмістовних декларацій, розрахованих на негайний хоч і короткотривалий ефект. Він горить рівним, яскравим полум'ям, чистим та гарячим і робить світлішим і багатшим життя тих, хто з ним стикається, читає його твори.

Евген Маланюк — людина справжнього таланту, поєднаного з високою ерудицією, він яскраво відчуває нашу мову, минуле нашого краю, і висловлює кожну свою думку чітко, рішуче і зрозуміло.

З безмежного херсонського степу доля привела його до ньюйорських кам'яних джунглів, але скрізь і завжди він залишався людиною, вірним сином України, справжнім поетом.

І ось його вже немає. Схиляючи в пошані голови перед свіжою могилою великого поета і громадянина віримо, що здіснятися його слова, написані ним ще в 10-ту річницю його літературної діяльності:

Мій ярий крик, мій біль тужавий,
Випалюючи ржу і гріх,
Ввійде у складники держави
Як криця й камінь слів моїх.

Евген МАЛАНЮК

БІОГРАФІЯ

1.

Завжди напружено, бо завжди — проти течій.
 Завжди заслуханий: музика, самота.
 Так, без шляху, без батька, без предтечі.
 Так — навпростець — де спалює мета.

Все чути. Всім палати. Єдиним болем бути,
 Тим криком, що горить в кривавім стиску уст,
 I знати, що випало — загаснути забутим,
 I спомином кінця — кісток народних хруст.

2.

Так вийшовши з глухого степу,
 З відхань страждальної землі,
 Вирізблюю німий життепис
 На дикім камені століть.

Так конструкую вічний образ
 На сірім цоколі часу,
 I мудрість противна, як кобра,
 Гадючим зоренням красу.

I розраховує, й шепоче,
 I виміряє кожен крок,
 Лиши електрично колють очі
 Крізь все мереживо морок.

Заплутуюсь густіш і гірше
 Під діамантовий гіпноз,
 I тільки бачу — камні, вірші,
 I тільки чую — гул погроз.

I все боюсь: скінчиться термін,
 А я не скінчу завдання
 I попливу один, без керми,
 У тьму вмираючого дня.

3.

Мушу випити келих до краю —
 Полиновий мед самоти,
 Так нещадно, так яро згораю, —
 Чи ж побачиш, почусь ти?

Недорізаним звірем — вітер
 Проридає в страшний простор.
 (Там жито — надовго збите,
 Там чорним повітрям — мор).

А я мушу незморено-просто —
 Смолоскіпом Тобі Одній,
 Я — кривавих шляхів апостол —
 В голубі невечірні дні.

ІСХОД

Не забути тих днів ніколи:
 Залишили останній шмат.
 Гуркотіли й лякались кола
 Під утомлений грім гармат.

Налітали зловісні птахи,
 Доганяли сумний похід,
 A потяг ридав: На Захід... На Захід...
 На Захід...
 I услід — реготався Схід.

Роззявляв закривалену пащу.
 П'яний подих нудив, як смерть.
 Де ж знайти нам за Тебе кращу
 Серцем, повним Тобою вщерть?

1920

БАТЬКІВЩИНА

Як до Тебе протопати тропи?
 В сивій млі спостерегти мету?
 Чи ж пропалить синій жар Європи
 Азії проказу золоту?

Ось мовчиши незбагнена, незнанна,
 Мов прозорий жовтень, нежива, —
 Щож Тобі — прокляття чи осанна? —
 Мертві звуки, неживі слова.

Рівний простір в язвах позолоти
 Залягає площиною піль,
 Тільки часом — Твій єдиний готик —
 Повстають жертовники топіль.

Перетявиши безнадійний позем,
 Вносячи мірило у безкрай,
 Що завжди беззахисний на грози
 Сумно мріє про майбутній рай.

13. X. 1931

СИМВОЛ

Твій щедрий простір, що рокує велич,
 Сади і ниви, села й городи
 Широко зором обійма веселим
 Сліпого діда юний поводир.

I той бреде, до неба звівши більма
 I на крихке спираючись плече...

А тут не йти, лише рубати крильми
 Цей вітер, що ламає і пече.

А тут простори краяти нестримно.
 Вирізблюючи напрям, як стріла,
 Щоб даль знялась ширококрилим гімном
 Не чайки, не шуліки, лиш — орла.

1924

9. XII. 1941

А СИН ПИТАЄ...

А син питає: як дійти? де шлях?
І просить рисувати все те саме:
Тополі, хату, соняшні поля,
Вітряк понад вишневими садами

I річку, що як стрічка, чи як спів
Пливе в хвилясту далеч...
Сину, сину,
Як з'ясувати, що шлях той — помста й гнів,
Що треба йти в незнане до загину.

А серце бідне ось крихке, як мак,
А нерви чулі й чуйні, як бандура...
І все ж лише варяг, лише козак,
Міцний п'ястук, тугая вия тура.

I все ж із серця виллять треба мед
І полум'ям наллять його залізним,
Бо тьма, як мур. I чорний вітер дме
На тім шляху до давньої дідизни.

20. IX. 1940

**

Навіть снитись мені не хочеш,
Мовчазна, непривітна така...

Тільки б глянули сині очі,
Доторкнулась смаглява рука, —
І весна ця холодна і сонна,
І над парком зелений дим
Задзвеніли б блакитним дзвоном,
Заструмили б теплом золотим.

I усе б повернулось: минуле,
Біла шоса, тонкий молодик,
Що в глухому залізному гулі
Потонули навік.

17. IV. 1944

НАД АТЛАНТИКОМ

Осінь палає холодним вогнем,
Осінь чужа і зайва.
Часом лиш вітер знайомий дихне —
Роздмухать осіннє сяйво.

Вітер знайомий, мов зовсім свій,
Рідний, херсонський сказати б.
І увиждається день степовий,
Сад і Синюха, і мати.

Батько засмучений, мудрий дід,
Любі брати мої...
Осені і осінь. I гаснє слід.
Над хвилями тільки — меви.

Де ви?

1951.

ЧЕБРЕЦЬ

Вивіркою перебіжиш доріжку,
Ящіркою — перешмагнеш в кущі,
А я все збіраю чебрець.

Джмелем — заплутаєшся у колись непокірній
чуприні,
Осою сядеш — на руку.
А рука не чує, бо в ній
— чебрець!

Вчора ж,
Якось заздалегідь,
Влетіла в кімнату
— звичайною чорною мухою —
I всю ніч перешкоджала заснути.

А на столику дихав чебрець.
...I виворожував — з пітьма літ —
Дідизну, степ, Синюху.

Пригадував: є там скеля,
що звалась колись "Макітра".
На ній молодим сміхом
дзвеніли гучні вечори

I, поки варили чумацький куліш
I співали, як верби шумлять в кінці греблі, —
Внизу зітхала глибока Синюха,
Коливаючи лоном своїм
Небо, повне сузірь,
I поснулі човни.

I розкривались серця, і навіть папороть розквітала
I той квіт
Був — любов.
...Hi, не можу заснути:
На столику диха
— чебрець.

Hunter, 20. VIII. 1959.

ГОЛОСИ

Через гори і доли, понад океани,
Крізь пущі і джунглі — пливуть голоси.
To не пісня, не поклик, не клекіт. To зойк
незбаданий —
Як останнє зітхання з останніх сил.

Не впіймати мелодії, сенсу не відгадати
Тих приглушеніх простором, далечинами тятих
слів.

Відчуваєш одне лиши: крізь роки, подїї і дати
Хтось болючо-блізький, — хтось, хто мусів
загинути, — ось зацілів!

Він ворушиться і навіть пручастється —
у останній судомі,
Коли вже мов цементом заціпило певність кінця.
I прояснює невідоме,
І вирисовує обрис лиця.

I вже руку підводить. I запалими палить очима.
I вже виразно видно: вогник життя не потух.
Скалічене й зганьблено тіло твоє, Батьківщино,
Ta майбутніми бурями дихає дух.

15. III. 1963.

УКРАЇНСЬКІ СВІТОВІ КОНГРЕСИ ОЧИМА ОДУМІВСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ

СКЛАД УПРАВИ ЦеСУС-у

Богдан Футей — Президент
Юрій Кульчицький (СУСТА)
Любомир Жила (СУСК)
Павло Дорожинський (УАТ "Зарево")
Богдан Кульчицький (ТУСМ)
Юрій Криволап (ОДУМ)
Президенти САУС-у, СУСТЕ і ЦУСА — Заступники.
Ярослав Бігун — генеральний секретар
Андрій Чорнодольський — реф. зовн. зв'язків
Олена Сацюк — референт преси
О. Келебай — скарбник.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Ігор Бардин — голова
Люба Ковалишин, Ляриса Янів — члени.

ТОВАРИСЬКИЙ СУД

І. Іванчук — голова
К. Семанишин, В. Ванчицький — члени.

СКЛАД СЕКРЕТАРІЯТУ СКВУ:

o. Василь Кушнір (Канада) — Президент
Йосип Лисогір (США)
Антін Мельник (Європа)
Василь Іваницький (Аргентина)
Степан Плахтин (Бразилія)
Мирослав Болюх (Австралія) — заступники
президента
Микола Плав'юк (Канада) — генеральний секретар
Ігнат Білинський (США) — I-ий заступник секр.
Святомир Фостун (Європа) — II-ий заст. секр.
Іван Іванчук (Канада) — скарбник
Богдан Гнатюк (США) — заступник скарбника
Омелян Коваль (Європа) — заст. скарбника

ЧЛЕНИ ПРЕЗИДІЇ:

ВПреосв. Архиєпископ Мстислав Скрипник —
(Українська Православна Церква)
ВПреосв. Митрополит Кир Максим Германюк —
(Українська Католицька Церква)
Пастор Іван Яцентій —
(Українські Протестантські Церкви)
Іван Сирник (Канада)
Матвій Стахів (США)
o. Омелян Бачинський (Європа)

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:

Юліан Ревай (США)
Михайло Марунчак (Канада)
Микола Іванович (Європа)
Венедикт Васюк (Венесуела)
Микола Шегедин (Австралія)

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІЯТУ СКВУ:

(На два роки з осідком в Канаді)
Президент — д. Василь Кушнір
Заступник — Іван Сирник
Генеральний Секретар — Микола Плав'юк
Скарбник — Іван Іванчук.

ОДУМІВСЬКІ ДЕЛЕГАТИ НА СКУВС:

Юрій Криволап — США
Іван Павленко — США
Віктор Росинський — США
Віктор Корсун — США
Зоя Граур — США
Тамара Федоряка — США
Оля Баран — Канада
Маруся Бойко — Канада
Галина Максимлюк — Канада
Вадим Корженівський — Канада

ОДУМІВСЬКІ ДЕЛЕГАТИ НА СКВУ:

Юрій Криволап — США
Володимир Григоренко — США
Валентин Полівко — США
Олексій Шевченко — США
Євген Федоренко — США
Леонід Ліщина — Канада.

ЗАГАЛЬНІ ЗАУВАГИ

Як відомо, нещодавно в Нью-Йорку відбувся Світовий Конгрес Вільних Українців (СКВУ). Вважаємо нашим обов'язком подати членам ОДУМ-у а також і всьому українському громадянству і вільному світі критично-правдиву оцінку передконгресових і Конгресових подій. Бо Конгрес, на жаль, відбувся не так гладко, як деяка наша преса подала. В усіх тих звідомленнях більше уваги зверталося на зовнішнє оформлення Конгресу, шукаючи в ньому досконалості, мовляв, все вийшло прекрасно — тому ми й далі мусимо діяти в "дусі СКВУ".

Ми хочемо доповнити цей опис Конгресу і звернути увагу громадянства на ті події, які відбувалися за лаштунками і не вийшли на денне світло.

Робимо це з метою перестерегти майбутніх упорядчиків інших конгресів, щоб більше такі речі не повторювалися, навіть коли б це загрожувало самому здійсненню конгреса.

В цьому репортажі подаємо з певними коментарями підготовку і перебіг обох Конгресів (СКВУ і СКУВС), в яких наша організація брала участь.

СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО СТУДЕНТСТВА

Підготовка СКУВС

В підготовці СКУВС брали участь делегати нашої організації, як члени різних комісій. Найбільше часу й енергії забрала переробка статуту переорганізованої світової централі ЦеСУС-у. В ній чи не найбільше попрацював І. Павленко.

В загальному деякі комісії працювали щиро й уважно і тому їхня праця була успішна. До них слід зарахувати комісію, яка приготовила звернення до студентів у вільному світі й в Україні. Деякі ж з комісій не впоралися з своїм завданням. До таких належить, в першу чергу, комісія підготовки "Маніфесту". Тому цю комісію довелося переорганізувати. В її новому складі був й наш представник.

Вже в процесі самої підготовки, на засіданнях часто відбувалися стички, як вислід "бунту молоді" (наймолодших студентів) проти партійної монополізації, за яку найбільше боролися бандерівці. Правда, й мельниківці, в цьому випадку, також не залишились далеко позаду. І це довело до того, що ні одним ані другим таки не вдалося цілковито змонополізувати - опартійнити нової Управи ЦеСУС-у. Делегація ОДУМ-у рішила не втручатись та не домагатись жодного "портфеля" в новій Управі ЦеСУС-у.

Дещо про доповіді

Мало бути три доповіді. Одна з них Гановського мала чисто статистично-інформативний характер — про стан в якому опинився ЦеСУС.

Л. Жила, між іншим, обіцяв, що виголосить доповідь на другий день Конгресу — однаке учасникам так і не довелося її почути.

Взагалі, слухаючи доповіді, складалося враження, що доповідачі не готувалися до них серйозно. Для прикладу подамо коротку інформацію за доповідь Ю. Кульчицького — Українське студентство на Україні.

Доповідач звернув увагу на процеси відродження науково-культурного життя в 20-х роках, на нищення українських культурних діячів в 30-х роках, на національне піднесення в час другої світової війни та зрист національної свідомості в останніх роках. Похвально, що українські студенти цікавляться подіями та життям своїх земляків на Україні. Але шкода, що Кульчицький не підготовив належно свою доповідь: в ній було багато неточностей та застарілих статистичних даних, напр., московський режим дозволив відкрити церкви та ввів орден Б. Хмельницького не під тиском українців з приєднаних західніх земель України, а в час другої світової війни (кінець 1943), щоб захотити українців боротися проти німецького окупанта. Також нам вперше довелося почути про те, що в бібліотеці Української Академії Наук, яку підпалено за наказом згори, згоріло лише 600 важливих книжок!!! Отже, треба краще готовувати доповіді та ще на Світовому Конгресі. Доповідь Юрія Кульчицького,

згідно прослуханого змісту, треба було назвати радше "Українське культурне життя на Україні".

"Ми хочемо української мови!"

Одним з найцікавіших виявів цілого СКУВС була стихія українства, яка виявлялася в різних формах, але найсильніше й найкраще вона окреслила себе в гострому запереченню вживання чужої, не української мови.

Ось що сталося... На нараді прибули о. В. Кушнір і Й. Лисогір, щоб привітати учасників Конгресу від інституцій, які вони репрезентують. Молодь прийняла їх урочисто, встаючи за наказом предсідника під час їхнього входу й виходу. Перший склав привіт о. В. Кушнір. Він був скромний і виголошений українською мовою. Учасники прийняли його гучними оплесками.

Другий вітав Й. Лисогір. Розпочав він говорити українською мовою, але скоро перейшов на англійську зазначивши, що це, мовляв, є світовий Конгрес і тому він вживатиме інтернаціональної мови. Одна молода студентка зауважила: "Хто буде перекладати?" Але це не помогло. Й. Лисогір байдуже зігнорував дуже влучну зауважу і закінчив своє привітання англійською мовою. Тоді попереднє домагання знову повторилося, звернувши увагу на те, що напр. в Квебеку (Канада) розмовою мовою є французька, а тому багато не розуміють добре англійської мови. Це домагання було спонтанно підтримане справжньою бурею оплесків. І тому було недивним, коли другий молодий студент, покликаючись на інтернаціональність Лисогора, запропонував, щоб всі виступи, окрім чужинців, були лише в українській мові, бо всі учасники Конгресу знають українську мову. Ця пропозиція була така щира й відверта, що учасники привітали її ще бурхливими оплесками, яким, здавалося, не буде кінця. Цікаво, як почувався Й. Лисогір, який справді недооцінив свою автоторію?

Ціла ця подія була цілковито спонтанною, кришталево - чистою, без жодних партійних за gravань, які на жаль, домінували на обох Конгресах.

І тому, коли відразу після відходу Й. Лисогора п. Сацюк запропонував, щоб Конгрес переслав письмове вибачення Лисогорові, учасники щиро й одноголосно відкинули цю пропозицію. Ця подія важлива тим, що така сама вимога була поставлена й на СКВУ перед Добрянським і тому його доповідь була виголошена у двох мовах: англійській (автор) і українській (переклад Душника).

Партійна загумінковість ще живе

Друга подія, яка надала Конгресові почуття несмаку й викликала незадоволення наймолодших студентів, це була ота вузько-партійна загумінкова боротьба, яку почали проводити й з якою ганебно провалилися бандерівці. Це був, прямо, сором.

Не звертаючи уваги на попереднє домовлення між бандерівцями і мельниківцями, бандерівцям

все ж таки не сподобалося, що деякі мандати від центральних організацій з віддалених країн, як от Австралія чи Південна Африка, опинилися в руках членів УАТ "ЗАРЕВО" (мельниківці). Всі вони офіційно зареєструвалися як правні делегати Конгресу і раптом все це стало неправильним. Мандатна Комісія, яка допустила їх як правних делегатів, намагається втриматися від коментарів і хоче передати справу на розгляд Конгресові. До цієї хвилини Конгрес уже діяв, виносив деякі рішення з участю всіх управнених мандатів. Отже з того виходило, що Конгрес мусить анулювати всі дотеперішні рішення включно з Мандатною Комісією. Така розв'язка виявилася не сприятливою для учасників, тому почали подавати різні пропозиції, як цю справу розв'язати. Участь в дискусії брали переважно "скінчені" студенти. Було тих пропозицій досить багато, однаке всі вони, без винятку, були дуже безглазими. Наводимо лише кілька, для ілюстрації. "Ці делегати можуть брати символічну участь" — запропонував Ю. Кульчицький. Одначе, коли предсідник Б. Футей вимагав докладного вияснення значення "symbolічну участь" то автор пропозиції раптом "відтягає" її. Подібного "тягання" пропозицій було багато — витрачено майже дві години цінного часу. І нарешті ще одна пропозиція: "Представники можуть брати активну участь в нарадах, включно з голосуванням, але не можуть бути вибраними до керівних органів" — подав Чума. Це було таким абсурдним, що наш делегат І. Павленко, взявши слово, зазначив, що така постава на основі статуту правно перекреслює легальність Конгресу. І, як треба було сподіватися, Чума "відтягає" свою пропозицію.

Деякі молодші студенти цілком не були зорієнтовані в чим справа. А деякі, з насмішкою обмінювалися фразами: "О, слухай, це вже б'ються "націоналісти" між собою".

На основі цього можна сказати, що в нашому суспільстві є ще багато осіб, які дорослі віком, але не доросли своєю духовістю до стажу й обов'язків, які вони, на жаль, взяли на себе.

Більше про "Маніфест" й інші документи

Хоча Конгрес Вільного Українського Студентства, який відбувся в рамках т.зв. Світового Конгресу Вільних Українців, мав би відбутися під знаком єдності і толерантності, не дістав цієї почесної назви. Вже в працях по комісіях відчувався дух провінціалізму, просякнений залишками нетерпимості супроти інакше думаючих. Одною з таких комісій була комісія для підготовлення Меморіалу. Меморіал, мусів би бути документацією, яка присвячена з нагоди СКУВС — українському студентству в Україні та всьому українському народові, про що автори проекту і говорять на ст. 10, роз. 33.

В цьому документі, який проєктувалося перекласти на кілька мов та розіслати до певних осіб і установ вільного світу, мусів би бути насвітлений дійсний стан українського студентства в Україні, українського народу, поневолення Україн-

ських Церков та позитивне насвітлення державно-творчих елементів в часи Визвольних Змагань. В проєкті меморіалу, більшість матеріалу було присвячено нищенню українських пам'яток, диктимінації та постійним заборонам з боку поліції будьяких публічних зібрань. Це, звичайно, не є переконуючим фактором для чужинців, особливо тоді, коли і у вільному світі відбувається боротьба за більшу рівність менших, особливо росівих. З приводу цього відбуваються різного роду зібрання, в які так само втручаються поліційні чинники. У вільному світі так само руйнують; а в деяких випадках і приирають історичні пам'ятники. Отже, самі згадки про поліційні переслідування чи нищення пам'яток, не можуть діяти на чужинців так, як ми того хочемо. Меморіал цього не мав. Проект Меморіалу був написаний в емоційному тоні, хоча це і не шкодить, але чи не затопить він самої суті Меморіалу.

Найбільшим недотягненням Меморіалу, крім інших, було майже повне зігнорування Української Православної Церкви, яку автори проєкту згадали лише у півреченні. Адже ж історія Української Православної Церкви тісно пов'язана з історією цілого українського народу. В часи Визвольних Змагань Українська Православна Церква відновлюється разом з Українською Державою. Вона разом з своїми воїнами-священнослужителями стала супроти ворога нарівні з вояками оборонцями Української Держави. З упадком Української Держави вона попадає в кайдани гнобителів, терпить тяжкі тортури жорстокого наїзника, який винищив її Епархів та священнослужителів. Згадуючи Українську Державу, ми не можемо не згадати Української Православної Церкви, яка є органічною частиною українського народу — української нації.

Меморіал датує проголошення Української Державності 30-го червня 1941 р. Ми звикли до цього перекручення так, що навіть не реагуємо на нього. Але ж запляновано розіслати цей Меморіал до вищих кіл вільного світу. Невже ж державність проголошують на один день, та ще тоді, коли це вже давним давно зроблено. От так собі, взяли та й проголосили... Ми не сумніваємося в добрих намірах учасників проголошення 30-го червня, але нехай це залишиться для них як лекція історії. Бо виступ був нефортунний, і треба знайти в собі мужність погодитися з цим.

А от за Державний Центр УНР нічого не було згадано. Невже ми студенти, інтелігенція ще й досі не навчилися толеранції? Невже ще й досі не здатні злагодити того, чим чужинці цікавляться: чи український народ є державотворчий, чи він мав свою вільну державу, свій уряд, військо, конституцію створену народом, для народу і в народі, а не партію, для партії і в партії. А ми ж маємо тут в екзилі демократичної форми Державний Центр, який є безпосереднім продовженням того уряду, який створено волею народу під час української революції. То чому ж нам боятися, чи соромитися того, що створили нам наші батьки, того, що для нашого народу принесе лише користь!?

Богдан Футей
президент
управи ЦeСУС-у

Треба також зазначити, що джерела, якими автори "Маніфесту" користувалися, не були достатньо авторитетними. Часописи і книжки, на які автори покликалися, були непопулярних авторів, як в українській так і в чужинецькій громадах.

Читання резолюцій було таке кволе і нерозбірливе, що тяжко було щось зрозуміти, а не то що зробити висновок.

Найкраще підготовані були два документи: звернення до студентів в Україні і на еміграції.

В ці документи вложено багато праці, влучно схоплено есенцію вимог, які ставить нам життя. Вони фактично окреслюють плян праці новооб-

раної Управи ЦeСУС-у. Важливо зазначити, що це єдині два документи, які були прочитані дуже добре — голосно, виразно і переконливо, за винятком хіба кількох неправильних наголосів. Читав їх Саюк.

Підсумки

За Конгрес можна сказати хіба ще те, що він відбувся, але особливого враження величі, окрім хіба назви — світовий — не залишилося.

Гнітюче враження на учасників Конгресу спровокаила недбала підготовка, що виявлялася дуже виразно у доповідях і багатьох виступах.

Постає питання: нащо братися за якесь діло, якщо не всилі його виконати? Невже ті особи, які підготували, напр. "Маніфест", уважали учасників Конгресу такими обмеженими духовно, що можуть прийняти й затвердити таку нісенітницю? Нам здається, що в таких випадках, краще переоцінювати, але ніколи, в жодному разі не недооцінювати.

Але були також і позитивні явища — одним з них те, що в Конгресі брали участь також дуже молоді студенти, які хоч і не мали відповідальності за підготовку й переведення Конгресу, однаке в загальному, скоплювали проблеми й важливіші події дуже позитивно. Це, особливо, виявилося в дуже гострому, але конструктивному виступі проти вживання неукраїнської мови на нарадах Конгресу. Також була постійна виразна пасивність до вузько-партийних непорозумінь.

Новооброна Управа ЦeСУС-у мусить уважно переглянути перебіг цього Конгресу, піднести позитивні його сторони й засудити негативні, щоб наступний Конгрес був прикрашений справжніми доповіддями, справжніми маніфестами, справжніми резолюціями — високої духовної якості й світового значення.

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

Замість вступу

В калейдоскопі бурхливих днів прошуміли чотири дні історії СКВУ, який відбувся в США, Нью-Йорк. Сталася важлива подія в своїй суті — але разом з тим відкрилися рани на національному тілі, які вже здавалося почали гойтися.

Одна й найбільша з них — це *нехтування актом соборності*.

Як виявилось, підготовка Конгресу, переведення й закінчення його — все це було ніщо інше лише позалаштункова боротьба двох відламків ОУН. Оте їхнє позакулісове домовлення давало їм право безкарно топтати принципи соборності: не включати осіб з центральних земель України, погодитися перевести Конгрес і Маніфестацію без гасла 50-ліття Української Революції і створення Української Народної Республіки. Бо, мовляв, якщо не проголошувати т. зв. "Акту Державності з 30-го червня 1941" нарівні з 50-

літтям відновлення Української Держави, то краще взагалі промовчати ці події. Це вже є уточнювання актів партійних перегонів з народним актом, скропленим кров'ю цілого українського народу. Може скажете, що це не абсурд? — Це був справжній глум над державницькою ідеєю.

Членам Підготовчого Комітету про все це нагадували — у відповідь була обіцянка, що все буде полагоджено. Незалежно чи це нагадування було півроку тому перед початком Конгресу, чи місяць, чи вже в останніх годинах, коли наша одумівська делегація склала в цій справі декларацію.

Ясно, що бандерівщина в нашему суспільстві ще живе, хворіють нею навіть дехто з позабандерівського табору. І що довше партійна боротьба, зарозумілість і нетолерантність будуть діяти серед нас то глибшатиме "Збруч" — і ніякими слодкими кличками не засипати його.

Дещо про події перед й під час Конгресу

Було ясно, що підготовку Конгресу захопила в свої руки певна група, яка всіма силами намагається не допустити нікого до неї, щоб жодні інформації не просякли назовні. Час минав, а "організатори" СКВУ все ще тримали всі матеріали підготовки в таємниці.

Представники організацій, яких не було допущено до складу Підготовчого Комітету, все ще надіялися й вірили, що їм пощастиТЬ включити в підготовчу систему і в склад майбутнього Секретаріату осіб з центральних земель України.

Як вислід цього при Координаційному Комітетові Організацій, які стоять на платформі Державного Центру УНР, створилася Комісія Справ Світового Конгресу Вільних Українців. Комісія виготовила лист-звернення до Підготовчого Комітету в Нью Йорку і Вінніпегу, в якому в точці 3 була поставлена виразна вимога: "Уважаємо, що особовий склад Серетаріату повинен відзеркалювати соборність України з *належною* презентацією центрально-східніх земель!"

Лист був написаний 5-го листопада 1967 р. й негайно пересланий до Підготовчого Комітету.

Треба зазначити, що всі вимоги в цьому листі були одночасно й добровільно підтвердженні не лише однією партією чи організацією, як це де-хто тепер намагається підкреслити, але представниками всіх переконань, крім бандерівців і гетьманців.

Це не був шантаж — це була публічна вимога. Цього, звичайно, преса, як от приміром "Свобода" не подавала і тому не дивно, що вона відмовилася надруковувати статтю д-ра Ю. Криволапа "Що сталося з Актом Соборності?"

В заключенні в тому ж таки листі написано таке: "Щоб обговорити всі питання, порушені в цьому листі, пропонуємо зустріч наших представників із представниками Підготовчого Комітету СКВУ..."

Відповідь на лист була майже негайна. Пан Базарко повідомив, що зустріч відбудеться в дому КУК в 6-ї годині вечора, 9-го листопада 1967 року. Представники Комісії з'явилися на подану адресу в призначений час... Ale *ніхто* від Підготовчого Комітету не зволив прийти.

Хоч п. Лисогір пізніше намагався поправити ситуацію, повідомивши, що зустріч таки відбудеться 11-го листопада, але на неї прийшов лише він один і при тому заявив, що сам він не може приймати чи погоджуватися на остаточні рішення. Ale на цьому фарс ще не скінчився.

**

14-го листопада 1967 року делегація Координаційного Комітету Організацій, що стоять на платформі Державного Центру Української Народної Республіки, в такому сладі: д-р І. Городиський, ред. Р. Ільницький та проф. Є. Федоренко, була запрошена на засідання президії ПАУК, однаке їх на згадане засідання не допустили, а в імені ПАУК зустрілися такі особи: о. д-р

В. Кушнір, Й. Лисогір та ред. А. Драган. Два останні пани поспішно дали відповідь лише на листа Координаційного Комітету з 5-го листопада 1967 року. Вони запевняли, що вимоги, які подані в згаданому листі, крім точки 1 (?), на добре дорозі, а зокрема точки 2, 3, 5, 6, 7 і 8.

Коли Координаційний Комітет в останньому дні Конгресу довідався, що організатори СКВУ більшість обіцянок ними до полагодження точок згаданого листа зігнорували та не беруть цілком до уваги точки 3, тобто відкидають введення до секретаріату представника від сектору організацій, які майже виключно представляють українців з центрально-східніх земель, він знову вислав делегацію в складі дир. Бігун, полковника П. Самойків та проф. Є. Федоренка. Ця делегація вже не могла говорити з Номінаційною Комісією, але представила справу о. д-р В. Кушніру та М. Плавюку. Делегації відповіли, що вже запізно, полагоджувати бодай хоч одну таку справу, яка представлена в точці 3.

Перед Конгресом на зустрічі делегації Координаційного Комітету в кімнаті о. д-ра В. Кушніра обіцяно справу полагодити, а на Конгресі сказали, що вже запізно. I в той же самий час представника від СФУЖО до секретаріату було прийнято вже після оголошення списку членів секретаріату, навіть без подання його прізвища. Для цього делегата не було запізно. Ми погоджуємося, що представник від СФУЖО має бути в секретаріаті, але тим більше право мати бути там делегати від організацій центрально-східніх земель.

Цей сектор був зігнорований і принцип соборності потоптаний організаторами СКВУ.

О. Шевченко

(Далі буде)

Наповнюйте келихи вином мудrosti.

Ріка сама визначає річище.

Сонце і вночі не гасне.

**Прекрасний алмаз. Ale знаємо про його твердість.
Тяжко лікувати хворого закоханого у свої недуги.**

Невидимі ниті дають найміцнішу тканину.

СПІВЧУТТЯ

Редакція та адміністрація "Молодої України" висловлюють глибоке співчуття членові редколегії нашого журналу Олегові Сандулу з приводу передчасної смерті його матері Клавдії Платоновни Сандул.

Олегові Сандулу членові ОДУМ-у висловлюємо найциріше співчуття в його тяжкому горі — смерті його матусі Клавдії Платоновни Сандул.

Друзі одумівці

Т. ШЕВЧЕНКО

КАВКАЗ

За горами гори, хмарою повиті,
Засіяні горем, кровію політі.
Спокон віку Прометея
Там орел карає,
Що день Божий довбє ребра
І серце розбиває.
Розбиває, та не вип'є
Живущої крові, —
Воно знову оживає
І сміється знову.
Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля.
І неситий не виоре
На дні моря поля.
Не скуче душі живої
І слова живого.
Не понесе слави Бога
Великого Бога.

Не нам на прю з Тобою стати!
Не нам діла Твої судити!
Нам тільки плакать, плакать, плакать
І хліб насущний замісить
Кривавим потом і сльозами.
Кати знущаються над нами,
А правда наша п'яна спить.

Коли вона прокинеться?
Коли одпочити
Ляжеш, Боже, утомлений?
І нам даси жити!
Ми віруєм Твоїй силі
І духу живому.
Встане правда! встане воля!
І Тобі одному
Помоляться всі язики
Вовки і віки.
А поки що течуть ріки,
Криваві ріки!

За горами гори хмарою повиті,
Засіяні горем, кровію політі.
Отам-то милостивій ми
Ненагодовану і голу
Застукали сердешну волю
Та й цькуємо. Лягло костями
Людей муштрованих чимало.
А сльоз, а крові? напоїть
Всіх імператорів би стало
З дітьми і внуками, втопить
В сльозах удов'їх. А дівочих
Пролитих тайно серед ночі!
А матеріх гарячих сльоз!
А батькових, старих, кривавих.

Не ріки — море розлилось,
Огненне море! Слава! Слава!
Хортам, і гончим, і псарям,
І нашим батюшкам-царям
Слава!
І вам слава, сині гори,
Кригою окуті.
І вам, лицарі велики,
Богом не забуті.

Борітесь — поборете!
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!

Чурек і сакля — все твоє;
Воно не прошене, не дане,
Ніхто й не візьме за своє,
Не поведе тебе в кайданах.
А в нас!.. На те письменні ми,
Читаєм Божії глаголи!..
І од глибокої тюрми
Та до високого престолу —
Усі ми в золоті і голі
До нас в науку! Ми навчим,
Почому хліб і сіль почім!
Ми християни; храми, школи,
Усе добро, сам Бог у нас!
Нам тільки сакля очі коле:
Чого вона стоїть у вас,
Не нами дана; чому ми вам
Чурек же ваш та вам не кинем,
Як тій собаці! чом ви нам
Платить за сонце не повинні! —
Та й тільки ж љ то! Ми не погани,
Ми настоящі християни,
Ми малим сіти!.. А зате!
Якби ви з нами подружили,
Багато дечому б навчились!
У нас же світа як на те —
Одна Сибір неісходима!
А тюрм! А люду!.. Що й лічить!
Од молдованина до фінна
На всіх язиках все мовчить,
Бо благодійствує! У нас
Святую біблію читає
Святий чернець і научає,
Що цар якийсь-то свині пас
А друга вбив. Тепер на небі.
Та дружню жінку взяв до себе,
От бачите, які у нас
Сидять на небі! Ви ще темні,
Святым хрестом не просвіщені,
У нас навчіться... В нас дери,
Дери та дай,
І просто в рай,
Хоч і рідно всю забери!
У нас! чого-то ми не вмієм?
І зорі лічим, гречку сієм,
Французів лаєм. Продаем
Або у карти програєм
Людей... не негрів... а таких
Таки хрещених... но простих.

Ми не гішпани; крий нас, Боже,
Щоб крадене перекупатъ,
Як ті жиди. Ми по закону!..

По закону апостола
Ви любите брата!
Суеслови, ліцемері,
Господом прокляті!
Шкуру, а не душу!
Ви любите на братові
Та й лупите по закону:
Дочці на кожушок,

Байстрюкові на придане,
Жінці на патинки.
Собі ж на те, що не знають
Ні діти, ні жінка!

За кого ж Ти розі'яєся,
Христе, Сине Божий?
За нас добрих, чи за слово
Істини... чи, може,
Щоб ми з Тебе насміялись?
Воно ж так і сталося.

Храми, каплиці, і ікони,
І ставники, і мірри дим,
І перед образом Твоїм
Неутомленій поклони
За кражу, за війну, за кров,
Щоб братню кров пролити, просять
І потім в дар тобі приносять
З пожару вкрадений покров!!.

Просвітились! та ще й хочем
Других просвітити,
Сонце правди показати
Сліпим, бачиш, дітям!!
Все покажем! тільки дайте
Себе в руки взяти.
Як і тюрми мурувати,
Кайдани кувати,
Як і носить! і як плести
Кнуты узлувати, —
Всьому навчим; тільки дайте
Свої сині гори
Остатній... бо вже взяли
І поле і море.

—
І тебе загнали мій друже єдиний,
Мій Якове добрий! Не за Україну.
А за її ката довелось пролить
Кров добру, не чорну. Довелось запить
З московської чаши московську отруту!
О друже мій добрий! Друже не забуй!

Живою душою в Україні витай,
Літай з козаками понад берегами,
Розріти могили в степу назираї.
Заплач з козаками дрібними слізами
І мене з неволі в степу виглядай.

А поки що мої думи,
Мое люте горе
Сіятиму, — нехай ростуть
Та з вітром говорять.
Вітер тихий з України
Понесе з росою
Мої думи аж до тебе...
Братньою слізовою.
Ти іх, друже привітаєш,
Тихо прочитаєш...
І могили, степи, море,
І мене згадаєш.

—

Л. БОЙКО

ХТО ВІН, ДРУГ КОБЗАРЯ?

Читачі, напевно, пам'ятають: у рукописній "Більшій книжці" Тараса Шевченка на стор. 238 є невеличкий оповитий смутком вірш:

Ой по горі роман цвіте,
Долиною козак іде
Ta у журби питаеться,
Де та доля пишається?

Чи то в шинках з багачами?
Чи то в степах з чумаками?
Чи то в полі на роздоллі
З вітром в'ється по волі?

Не там, не там, друже-братье,
У дівчини, в чужій хаті,
У рушничку та в хустині
Захована в новій скрині.

Поезія "занесена" до книжки рукою Грицька Честаховського.

Як свідчить власноручний підпис Тараса Григоровича, вірш написано в Лихвині влітку 1859 року, тобто невдовзі після того, як поет з ненависної солдатчини повернувся на Україну і мріяв про сімейний затишок.

Над текстом читаемо написану автором присвяту "Федору Івановичу Черненку на пам'ять 22 січня 1859 року". Це, до речі, не єдиний знак уваги Шевченка до Ф. Черненка. Дослідники встановили, що того ж дня Тарас Григорович подарував йому примірника поеми "Тризна", а майже за рік перед тим — 14 липня 1858 року — власний офорт "Свята сім'я" з автографом вірша "Сон", записаного на звороті офорту.

Хто ж він, Федір Іванович Черненко, якому Кобзар присвятив одне з найсердечніших своїх творінь? Чому саме з цим твором пов'язував поет ім'я Черненка? Чи не було тут якихось особливих досі не з'ясованих обставин і причин, важливих для вивчення творчості Т. Шевченка.

Такі питання поставив собі ленінградський дослідник Шевченкової творчості Петро Жур, і докладно відповів на них у своїй публікації, видрукованій в цьогорічній вересневій книжці журналу "Звезда".

Дослідники й коментатори Шевченкової творчости дещо знали про Ф. І. Черненка. Ті складні знання зводяться до того, що Черненко — інженер, член української громади в Петербурзі. Навіть О. Кониський, якому доводилося бачитися й розмовляти з Ф. І. Черненком, тільки й повідомив, що "один з приятелів" Тараса Григоровича "був чоловік невбогий, щирій українець, людина гостинна і незвичайно добра".

Вивчивши і проаналізувавши численні архівні та інші джерела, П. Жур з цілковитою вірогідністю відтворив образ близького поетового друга.

Ф. І. Черненко був військовим інженером-архі-

тектором. 1852 року йому присвоїли звання прапорщика, а два роки по тому, за рішенням ради Академії художества — звання художника архітектури. У березні 1857 р. Черненка переведено до інженерного департаменту Військового міністерства на посаду офіцера креслярні. Відтоді все життя він служив у Петербурзі гарнізонним інженером-архітектором. Наводяться й інші важливі біографічні факти.

Цікавіше ж ось що: чому саме вірш "Ой по горі роман цвіте" Шевченко присвятив Черненкові? П. Жур про це розповів ґрунтовно й переконливо.

Повернувшись до Петербурга з поїздки по Україні, Тарас Григорович остаточно вирішив переїхати на батьківщину, придбати облюбований на Чернечій горі, побіля Канева, шматочок землі й побудувати собі хату над Дніпром. Мрія про сім'ю, про "дівчину в чужій хаті", яку хотілося привести до своєї, все більше полонила поетове серце. Кому ж було й повідати про найпотаємніші задуми, з ким же було й порадитись, як не з відданим другом, до того ж — художником архітектором?

Одна з таких відвертих бесід і відбулася в них 22 вересня 1859 року. Зворушений розмовою Т. Шевченко присвятив згадану поезію Черненкові. Тоді ж вони вдвох узялися за складання проекту нової хати. Було зроблено кілька варіантів пляну. До речі, всі вони вміщені в IV томі художньої спадщини Т. Шевченка.

Петро Жур скрупульозно дослідив ці проекти і дійшов висновку, що, принаймні, два з них належать Черненкові. Між іншим, робочий варіант пляну хати (№. 116), зроблений Ф. Черненком у відповідності зі схематичним пляном Т. Шевченка, був у принципі схвалений Тарасом Шевченком. Про це ж свідчить зроблений на пляні ліворуч такий підпис близького поетового друга Г. Честаховського.

"Отъ по сiому плановi батько кобзарь Тарасъ Григорievичъ Шевченко хотiвъ збудовать собi хатку надъ Днiпромъ, — на Чернечiй горi, коло города Канiва Кiевской Губернiи въ 1861-мъ году на тiмъ самiмъ мiстi, де тепер iого могила.

Грицько Миколаевичъ
Честаховский".

Свою розповідь ми хотіли б завершити невеличким, але промовистим уривочком з некролога, опублікованого в газеті "Неделя", 23 травня 1876 р.:

"У вівторок, 18 травня, на Митрофанівському кладовищі в Петербурзі опущено в могилу тіло людини, яка ніколи не думала й не гадала, що після смерті удостоїться бодай найскромнішого місця у пресі.

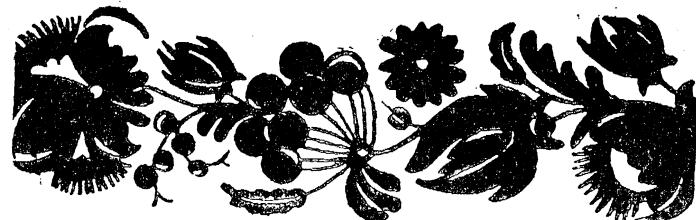
Та навряд чи знайдеться в Петербурзі багато уродженців південного краю Росії, котрі б не знали цієї людини: одні як приятеля покійного Т. Гр. Шевченка, який присвятив їйому одного із своїх найзадушевніших віршів. Інші — як надзвичайно гостинного земляка...

Олесь ЛУПІЙ

ДУМА ПРО СЕЛО

Село — це перш за все наш хліб.
Це тиша і в колишньому і в сучасному
розумінні.

Я уявляю найперше село...
Як тепер воно розрослось —
На всю планету.
Ми всі із села,
Ми всі виростали
Поряд із стеблами жита.
Ми починали свiй шлях
На батьковiм житnиську.
Ми виходили помiж людей,
Тримаючи в жmenях достigle колосся.
Село. Зелена тиша.
Тут джерела мої й твої,
Тут найперші людськi інститути:
Інститут поваги до людей,
Інституту ненавистi до панiв,
Інституту розуму, пiснi і рiдnoї мови,
Інститут вiрности i кохання,
Інститут любови до працi.
Село... Зелена тиша...
Село не любить спокою, застою.
Прислушайтесь, як нуртує,
Струмить, кипить, вирує
Ця вiчна кринична тиша —
Село.

...Він мимоволі, — особливо в перші роки після смерті Шевченка, — являв собою якщо не центр, то, так би мовити, довідкове місце для шанувальників покійного поета...

За життя такі люди звичайно не цінюються, але після смерті багато хто відчуває їхню відсутність".

Читач, певно, здогадався, що йшлося тут про Федора Івановича Черненка.

Ми подали тільки найцікавіші факти з життя Шевченкового друга, наведені в публікації Петра Жура. Загалом же ця публікація заповнює ще одну, нехай і незначну, прогалину в біографії великого Кобзаря.

"Літературна Україна", 1966 р.

УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ В'ЯЗНІ В ССР

Українська Інформаційна Служба "Смолоскіп" на підставі матеріалів, які нелегальним шляхом дістались з України і зокрема на підставі збірки В'ячеслава Чорновола "Лихо з розуму", зібрала інформації про українських політичних в'язнів, які зараз перебувають в тюрмах і таборах каторжних робіт в ССР.

Всі українські політичні в'язні років 1965-1967 були суджені за 62 статтею карного кодексу УРСР (антирадянська й націоналістична пропаганда й агітація).

Про декотрих в'язнів писали вже західні часописи. Причини їхнього ув'язнення, судову процедуру і умови їхнього побуту в тюрмах і таборах каторжних робіт досліджує "Міжнародня Амнестія".

Більшість з українських політичних в'язнів — це студенти, викладачі високих шкіл, письменники, українські культурні діячі, яким радянські органи правосуддя закинули читання й розповсюдження закордонних видань та їхні виступи проти русифікації і в обороні української мови й культури. Більшість засуджених перебувають в Мордовській АРСР.

1. ВЯЧЕСЛАВ М. ЧОРНОВІЛ, народжений 24 грудня 1937 р. у с. Єрках, Черкаської обл. В 1960 р. закінчив факультет журналістики на Київському університеті з відзначенням. Журналіст, літературний критик, співробітник Академії Наук УРСР. Автор багатьох статей і наукових розвідок. В зв'язку з арештами української інтелігенції в 1965 р. в Україні написав дві велики праці — "Рецидиви терору, чи провосуддя?" і "Лихо з розуму". Ця остання його збірка появилася друком в листопаді 1967 р. у видавництві "Українського слова" в Парижі. В. Чорновіл відмовився свідчити на закритих судах проти культурних діячів, за що був переслідуваний. Він став в їхній обороні, пишучи довгі і правильно обосновані листи до різних органів советської влади в Україні.

3 серпня 1967 р. КГБ зробило обшук в помешканні В. Чорновола у Львові (вул. Спокійна, 13), забравши деякі старі книжки, особисті листи, записки, а 5 серпня його заарештовано.

В листопаді 1967 р відбувся суд над В. Чорноволом, на якому його засуджено до 3 років каторжних робіт.

В. Чорновіл жонатий, має трирічного сина Тараса. Дружина Олена — працює лікарем.

2. ЯРОСЛАВ Б. ГЕВРИЧ, народжений 28-го листопада 1937 р. в с. Остап'є, Тернопільської обл. Студент Київського медичного інституту. Служив в червоній армії. Заарештований в серпні 1965 р. Засуджений 11 березня 1966 р. на закритому суді в Києві за "антирадянську націоналістичну пропаганду та агітацію" на 5 років таборів суворого режиму. Верховний Суд УРСР зменшив строк покарання до 3 років.

Перебуває в таборі ч. 17-а, в с. Яvas, Мордовської АРСР.

3. ІВАН А. ГЕЛЬ, нар. 18 липня 1937 р. в с. Кліцько, Львівської обл. Студент вечірнього відділу історичного факультету Львівського університету. Працював слюсарем. Служив у Червоній армії. Одружений, має 4-літню дочку. Арештований 24 серпня 1965 р. Засуджений на закритому суді 25 березня 1966 р. у Львові на 3 роки таборів суворого покарання за "антирадянську агітацію та пропаганду". Перебуває в таборі ч. 11, с. Яvas, Мордовської АРСР.

4. БОГДАН М. ГОРИНЬ, нар. 10-го лютого 1936 р. в с. Кніселі, Львівської обл. У 1959 р. закінчив український відділ філологічного факультету Львівського університету. Перед арештом працював у Львівському музею українського мистецтва. Автор багатьох наукових праць з мистецтвознавства. Заарештований 26 серпня 1965 р. Засуджений 18 квітня 1966 р. на закритому суді у Львові на 4 роки таборів суворого режиму за "антирадянську пропаганду й агітацію". Перебуває в таборі ч. 11, с. Яvas, Мордовської АРСР. У тюрмі дістав хворобу очей, яка загрожує осліпленням.

5. МИХАЙЛО М. ГОРИНЬ, нар. 20 червня 1930 р. в с. Кніселі, Львівської обл. Закінчив Львівський університет. Перед арештом працював над проблемами загальної психології та психології праці в експериментальній науково-практичній лябораторії психології та фізіології праці при Львівському заводі автovантажників. Автор багатьох праць і статей з літературознавства й психології, учасник багатьох наукових конференцій. Одружений, має трирічну дочку. Заарештований 26 серпня 1965 р. Засуджений 18 квітня 1966 р. на закритому суді у Львові на 6 років таборів суворого режиму за "антирадянську пропаганду й агітацію". Перебуває в таборах для політичних в'язнів ч. 1 та 11, в с. Яvas, Мордовської АРСР. В грудні 1966 р. він був посаджений в БУР — таборову тюрму за необґрунтovanий закид в "виготовлені та поширюванні в таборі антирадянських рукописів і рефератів". В 1967 р. йому було заборонено побачення з дружиною.

6. ОПАНАС І. ЗАЛИВАХА, нар. 26 листопада 1925 р. в с. Гусинці, Харківської області. В 1960 р. закінчив Ленінградський державний інститут живопису, скульптури й архітектури ім. Репіна. Перед арештом працював художником в Івано-Франківську. Був одним з авторів шевченківського вітражу в Київському університеті, який був знищений органами влади. Більшість свого життя провів на Далекому Сході й Західному Сибірі. Приїхавши вперше в 1957 р. в дорослу віці, в Україну, О. Заливаха вивчає українську мову, етнографію, українське мистецтво. Був заарештований в серпні 1965 р. в Івано-Франківську. Засуджений в березні 1966 р. на закритому суді за "антирадянську пропаганду та агітацію" на 5 років таборів суворого режиму. Перебуває в таборі ч. 11, в с. Яvas, Мордовської АРСР. Таборова команда конфіскувала його фарби й заборонила малювати у вільний час.

7. ДМИТРО П. ІВАЩЕНКО, член Спілки Письменників України. Перед арештом працював викладачем української літератури в Луцькому педагогічному інституті. Одружений, має діти. Заарештований в серпні 1965 р. Засуджений в січні 1966 р. Волинським обласним судом на 2 роки тaborів сурового режиму за "антирадянську націоналістичну пропаганду та агітацію". Перебуває в таборі ч. 11, в с. Яvas, Мордовської АРСР. Хворіє ревматизмом.

8. СВЯТОСЛАВ И. КАРАВАНСЬКИЙ, нар. 24 грудня 1920 р. в Одесі. Поет, мовознавець, перекладач, журналіст. В часі війни був в Червоній Армії, попав в німецький полон. Після повороту в Одесу співпрацював з нелегальною Організацією Українських Націоналістів, за що був переслідувані румунською сигуранцю. 7 лютого 1944 р. був засуджений на 25 років позбавлення волі. Після 16 років і 5 місяців ув'язнення С. Караванський був звільнений 19 грудня 1960 р., згідно з указом про амнестію від 17 вересня 1955 р. Повернувшись до Одеси він виконує різну працю, а найбільше присвячує увагу перекладам з англійської мови на українську, співпрацює з київськими українськими часописами та журналами, пише наукові праці з мовознавства. Зробив вперше переклад на українську мову роману "Джін Ейр" Ш. Бронте. 4 вересня 1965 р. зроблено в помешканні С. Караванського обшук. Після цього він написав протест в різні радянські організації та згодом, коли йшли арешти української інтелігенції в Україні, він вручив консулам Польщі, Чехословаччини та Східної Німеччини в Києві листи, в яких виступив проти совєтської національної політики в Україні та проти арештів українських культурних діячів. 13 листопада 1965 р. С. Караванський був заарештований на вулиці в Одесі і без слідства й суду засланий в Мордовію досиджувати 8 років і 7 місяців тaborів сурового режиму. За писання листів в різні органи СССР проти беззаконного його поновного засуду, С. Караванський був двічі посаджений на десять днів в щізо — штрафний ізолятор, а 8 жовтня 1966 р. на півроку в тaborову тюрму. За час свого ув'язнення С. Караванський проголосував 5 разів голодівку, яку кожного разу було переривано після 9-10 дня примусовою годівлею. В 1967 р. тaborова управа заборонила йому побачення з дружиною. Перебуває в таборі ч. 11, с. Яvas, Мордовської АРСР.

9. ЄВГЕНІЯ Ф. КУЗНЕЦОВА, нар. 28 листопада 1913 р. в м. Шостці, Сумської обл. Хемік, винахідник вибухових матеріалів. Перед арештом працювала ляборанткою хемічного факультету Київського університету. Заарештована 25 серпня 1965 р. Засуджена 25 березня 1966 р. на закритому суді в Києві на 4 роки тaborів сурового режиму за "антирадянську пропаганду та агітацію". Одружена, має дітей. В тюрмі тяжко захворіла. Перебуває в таборі ч. 6, в с. Яvas, Мордовської АРСР.

10. ОЛЕКСАНДР І. МАРТИНЕНКО, нар. 2 жовтня 1935 р. в Новій Горлівці, Донецької обл.

В 1942 р. його батько був розстріляний нацистами за підозру у зв'язках з партизанами. Інженер. Перед арештом працював старшим інженером в Київському науково-дослідному геологорозвідувальному інституті. Заарештований 28 серпня 1965 р. Засуджений 25 березня 1966 р. на закритому суді в Києві за "антирадянську націоналістичну пропаганду та агітацію" на 3 роки тaborів сурового режиму. Перебуває в таборі ч. 11, в с. Яvas, Мордовської АРСР.

11. МИХАЙЛО С. МАСЮТКО, нар 18 листопада 1918 р. в с. Чаплинці, Херсонської обл. Поет, літературний критик, художник-поліграфіст, учитель. В 1937 р., маючи 19 років за на клепницьким доносом був заарештований і засуджений на 5 років покарання за "контрреволюційну діяльність". В 1940 р. був звільнений і ре габілітований. Брав участь в другій світовій війні, яку закінчив в рядах червоної армії в Берліні. Був нагороджений медаллю. Одружений, має на утриманні 73-річну матір. Заарештований 4 вересня 1965 р. у Феодосії, в Криму. Засуджений 23 березня 1966 р. на закритому суді у Львові на 6 років тaborів сурового режиму за "антирадянську націоналістичну пропаганду та агітацію". В таборі сильно хворів — виразка дванадцятапалої кишкі, а згодом мав операцію в ділянці серця. Після операції Масютка примусили працювати вантажником, в наслідок чого порозходилися після операційні шви. У грудні 1966 р. Масютка посадили на 6 місяців в тaborову тюрму за необґрунтоване звинувачення у "виготовленні та поширюванні в таборі антирадянських документів". Перебуває в таборі ч. 11, с. Яvas, Мордовської АРСР.

12. ВАЛЕНТИН Я. МОРОЗ, нар. 15 квітня 1936 р. в с. Холонові, Волинської обл. Перед арештом викладав новітню історію в Івано-Франківському педагогічному інституті. Одружений, має п'ятилітнього сина. Заарештований в серпні 1965 р. Засуджений в січні 1966 р. Волинським обласним судом на 5 років тaborів сурового режиму за "антирадянську пропаганду та агітацію". Перебуває в таборі ч. 11, в с. Яvas, Мордовської АРСР. В грудні 1966 р. був засуджений на 6 місяців тaborової тюрми.

13. МИХАЙЛО Д. ОЗЕРНИЙ, нар. у 1929 р. в с. Верхньому Синевидному, Львівської обл. Перед арештом працював учителем німецької мови та української мови та літератури в Ріпнянську, Івано-Франківської обл. Одружений, має двоє маліх дітей. Заарештований в серпні 1965 р. Засуджений 7 лютого 1966 р. в Івано-Франківську на 6 років тaborів сурового режиму за "антирадянську націоналістичну пропаганду". Строк замінено Верховним Судом УРСР на 3 роки. Пере бував з початком 1967 р. в таборі ч. 11, в с. Яvas, Мордовської обл. Згодом вивезений у невідоме місце.

14. МИХАЙЛО Г. ОСАДЧИЙ, нар. 22 березня 1936 р. в с. Курманах, Сумської обл. Журналіст, викладач, поет, літературний критик, перекладач. Член КПУ з січня 1962 р., член Спіл

ки Журналістів ССР. Перед арештом працював старшим викладачем катедри журналістики Львівського університету і редактором університетської газети. Був заступником секретаря комуністичної партії факультету з ідейно-виховної роботи. Одружений, має однорічного сина. Зарештований 28 серпня 1965 р. Засуджений 18 квітня 1966 р. на закритому суді у Львові на 2 роки таборів суворого режиму за "антирадянську пропаганду й агітацію". Перебуває в таборі ч. 11, в с. Яvas, Мордовської АРСР. В таборі відібрано у М. Осадчого зошит з перекладами віршів Льорки, поетів прибалтійських народів та оригіналами. Збірка поезій М. Осадчого, яка появилася у Львівському видавництві "Каменяр" в 1965

р. — "Місячне поле", була знищена органами КГБ.

15. АНАТОЛІЙ О. ШЕВЧУК, нар. 6 лютого 1937 р. в Житомирі. Письменник. Перед арештом працював лінотипістом в Житомирі. Одружений, має 6-річну дочку. Хворіє довгі роки прогресуючим пороком серця та ревматизмом у гострій формі. Заарештований 23 травня 1966 р. Засуджений 7 вересня 1966 р. на закритому суді в Житомирі на 5 років таборів суворого режиму за "антирадянську пропаганду та агітацію". Перебуває в таборі ч. 11, в с. Яvas, Мордовської обл.

Українська Інформаційна Служба
"Смолоскип"

C. КАРАВАНСЬКИЙ

ЕКСКУРСІЯ ДО ЛЯБОРАТОРІЇ СЛОВА

Ця лябаторія незвичайна. Її не можна відвідати так, скажімо, як фотолябаторію. Її наявіть важко собі уявити. Але, незважаючи на те, вона існує. Її створило саме життя.

З появою у наших далеких предків перших звукових сигналів виникла і лябаторія слова. Відтоді і понині вона проєктує, випробовує та удосконалює слова і вислови нашої мови.

Вона знайшла своє місце в устах тисяч поколінь, які в процесі спілкування творили і творять дивовижний інструмент людської культури — мову.

Протягом багатьох віків люди називали предмети, явища, дії, зв'язки між явищами, що виникали в їхньому побуті, та вдосконалювали старі слова і звороти. Цей процес збагачення і вдосконалення мови не відбувався абіяк. У нього був свій мудрий керівник — життя.

Про те, що саме вимагало воно від слів та які зміни відбувалися з ними, ви і прочитаєте нижче...

Слово — це образ.

Щоб слово було зрозумілим для нас, воно має викликати в нашій уяві образ. Саме тому і живуть у мові "літак", "паровоз", "листоноша", "водопровід" та інші слова, які образно передають зміст поняття: листоноша — той, що носить листи, водопровід — те, що проводить воду.

Та хіба ж усі слова такі наочно зрозумілі?

Справді, який образ містить у собі слова "вулиця", "зелений", "палуба", "обруч", "руда", "щастя"?

На перший погляд, здається, що ніякого. Проте, хто так думає, помилується. Простеживши, як виникли ці слова, ми побачимо, що вони були не менше зрозумілі для наших предків, як для нас "літак" або "листоноша".

Довідатись про походження того чи іншого

слова нам допоможуть самі слова. Розповівши свої біографії, вони покажуть, який саме образ викликали в уяві попередніх поколінь.

Отже — увага!

Слово мають слова!

ВУЛИЦЯ:

— Мене вживають усі без винятку слов'яни. Це значить, що я народилося ще тоді, коли вони не поділилися на кілька племен, тобто, як прийнято казати в науковій літературі — у спільноСлов'янський період.

Для успішного догляду бджіл давні слов'яни розставляли вулики на пасіці правильними рядами. Такий порядок зберігся на пасіках і тепер. Прохід між рядами вуликів прадавні пасічники і назвали "вулицею" (улицею). Цікаво, що у деяких слов'ян і досі збереглося якраз це значення слова "вулиця". Так, у чехів "улічка" відповідає нашим словам "прохід" (між лавками), "коридор" (у загоні). До речі, і наші пасічники прохід між вуличками на пасіці звуть "вуличкою".

Коли у давніх слов'ян виникли оселі, постала потреба назвати простір між рядами хат або домів. Цей простір, як і в пасіці, дістав назву "вулиця" або "улиця".

ЗЕЛЕНИЙ:

— Навряд чи яка проєктна лябаторія або й інститут спроектували б мене, якби не існував у природі чудесний колір трав'янистої рослинності. Цей живий одяг землі ваші предки звали "зелено". Це слово не забувається. Ось як вживає його Коцюбинський: "Яка ти розкішна, земле, — думала Маланка. — Весело засівати тебе хлібом, прикрашати зелом".

Я і народилося від "зела". "Зелений" — це такого кольору, як "зело". Важко собі й уявити, як можна було образніше назвати цей колір.

ПАЛУБА:

— Мене вважають морським терміном, проте я, як не дивно, народилося не на морі, а в лісі.

Ваші прадіди словом "палуба" звали луб'янку покрівлю над вуликом, возом або човном. Крий віз, наприклад, здався "палубчастий". Ще не так давно вживали і синонім "палуби" — слово "палуб". Як бачите, воно складається з двох частин: "па" і "луб". "Па" — це префікс, як і в словах "пагорб", "пасіка", "паростъ", а "луб" — кора (переважно липова), з якої робили покрівлі або "палуби" на возах, човнах тощо. "Лубом" накривали і домівки. Про це свідчить слово "опалубок" — дерев'яний каркас, що його набивають на крокви. На цьому каркасі і тримається покрівля жителі.

З розвитком судноплавства та суднобудівництва "палубою" стали звати поміст-покрівлю на дрібних, а згодом і на великих суднах.

Так я з лісу переселилося на море.

ОБРУЧ:

— Я походжу з великого і значного роду слова "рука". Це слово лишило своїх нащадків майже в усіх сферах людської діяльності. "Рушниця", "рукав", "рукопис", "підручник" — це все родичі "руки". Грано воно певну роль і в обрядах. З'єднувати руки наречених на знак того, що вони згодні на шлюб (згодні йти обруч в житті) звалося в народі "обручати" їх. В цьому і поглягав обряд "заручин".

Цей обряд породив слово "обручка" — перстень, який надівали на пальці заручені на знак того, що "обручення" (заручини) відбулися. Підекуди так звали і браслет.

Оскільки вживана в бондарстві деталь для скріплення клепок у бочці формою скидалася на перстень, то її і назвали "обручкою". Згодом це слово стали вимовляти просто "обруч". Саме в цій формі ви мене і вживаєте тепер.

РУДА:

— В енциклопедії можна прочитати, що "рудою" звуть викопні гірські породи, які містять у собі металі та металеві сполуки. Це — щира правда. Проте, хоч це і так, я — слово "руда" — народилося зовсім не в землі, а в людському організмі.

"Рудий" відповідало колись слову "червоний". У чехів ще й тепер "руди" значить "червоний". У нас же словом "руда" називали кров. Це було дуже образно і зрозуміло, бо відповідало кольорові крові "руди", тобто "червона".

У збірці приказок Номиса, виданій 1864 року, є такий запис: "Руда — не вода". Це давній варіант сучасної приказки "Кров людська — не водиця".

Ваші предки, пояснюючи явища природи, гадали, що земля була жива істота. Про це свідчать

такі вирази: "мати-земля", "з лиця землі", "земля родить", "родюча земля" тощо. Знайшовши в земних глибинах різні гірські породи, що залягали шарами, вони й назвали ці шари "жилами", а наявні в них гірські породи — "рудою", тобто "кров'ю землі".

ЩАСТЯ:

— Те, що називають "щастям", не можна ні почути, ні побачити, ні взяти рукою, ні навіть уявити. Такі поняття називають абстрактними. Через це і мене — слово "щастя" — звуть абстрактним словом. Проте свій початок я взяло від цілком конкретного образу.

У старослов'янській мові зафіксовано слово "соченстие" — добра доля від розподілу, добра частка від поділу чого-небудь. Старослов'янське звукосолучення "ен" в нашій мові передають звуком "а" або "я". Українці слово "соченстие" вимовляли "сочастіє". Мало-помалу вони стали казати просто "счастіє" або "щастя".

Через те, що велика частина від поділу здобичі або врожаю була ознакою кращої долі, то мене стали вживати переносно як синонім слів "удача", "талан". Так я і стало словом без чіткого (конкретного) значення — словом абстрактним.

**

— Більшість слів, що тут виступали, мають зоровий образ. Але слова можуть нести в собі і звуковий образ. Це так звані звуконаслідувальні слова, до яких належу і я.

Розповідь про себе почну з пісні:

Пливе човен води повен,
Та все хлюп, хлюп, хлюп.
Іде козак до дівчини
Та все тюп, тюп, тюп.

Слово "хлюп", "тюп" наслідують почуті людьми в природі звуки. Від цих копій природних звуків виникли слова "хлюпати" та "тюпати".

До звуконаслідувальних слів слід зачислити слова "дзвеніти", "шипіти", "сичати" та інші, які несуть у собі звуковий образ.

Таким чином, з наших розповідей ви бачите, що в основі конкретних і абстрактних слів та мовних зворотів лежить певний зоровий чи звуковий образ.

("Знання та Праця" ч. 10, 1965)

Хай очевидність не затуманює погляду розуму.
Почуття творить сучасне. Думка творить майбутнє.

Хто має крила, не питає — чи можна летіти.

"В поезії нема генералів". Тоді звідки в ній стільки рядових!

Анатолій ДІМАРОВ

БЛЯКИТНА ДИТИНА

(Закінчення)

Перший у житті новий костюм я надяг уже в шостій класі.

То була неабияка подія в моєму житті. Мама почала відкладати гроші на нього ще з осені, коли я після літніх вакацій взявся знову до навчання.

Збираючи мене до школи, мама сказала:

— Боже, як тебе вигнало! Скоро й мене обженеш!

Вона помовчала, роздивляючись штані, що підскочили мені майже до колін, потім рішуче хитнула головою:

— Доведеться справляти тобі, Толю, костюм. Відкладатиму трохи від зарплати — от до нового року й назбираю.

До нового року нічого не вийшло: в благенському бюджеті сільської учительки прорвалась чергова дірка, і її треба було терміново залатати.

— Нічого, — втішала сама себе мама, якій, мабуть, більше, аніж мені, хотілося того нового костюма, — зараз він тобі не такий і потрібний. Все одно з-під пальта не видно. А от хай настане весна, отоді ти й попарадуєш у новому костюмі!

Настала весна, зодягнула ліси і поля у нові одечини, а я все ще доношував тісні на мене штані, такі тісні, що раз як стрибнув через парту, то вони ззаду так і тріснули! Розпоролись якраз по шву, і я просидів решту уроків як приkleєний, не виходив навіть на перерви, аж поки Ванько збігав до мене додому та й приніс зимове пальто.

— Треба-таки купувати костюм, — сказала зажурено мама, зашивачаючи найтовстішими нитками розірвані штані. — Доведеться у когось позвичити грошей...

Я вже мовчав. Не питав навіть, коли мама думає його купувати. Вся та історія починала здаватись мені казочкою, вигаданою мамою для моєї і власної втіхи.

Тож важко передати моє здивування, коли якраз перед першим травня мама зустріла мене на порозі:

— Толю, а йди-но швидше сюди!

У мами було якесь незвичайне, враз помолоділе обличчя. Вона вся аж сяяла, і в мені так і тъхнуло від передчуття якоїсь радісної несподіванки.

— Дивися, що я тобі купила.

На столі, любовно випрасуваний мамою, лежав костюм. Сірий. З крамниці. З кишеньми й гудзиками. Окремо — піджак. Окремо — штані. Без жодної плями чи латочки. Новий-новісінський.

Кинувши на лаву книжки, я обережно піdstупаю до стола. Так обережно, наче костюм той — жива істота, і я можу її налякати.

— Це мені?

— Тобі, синку, тобі!

— Гу, гу!..

— Почекай, не шарпай, бо помнеш, — лагідно каже мама, одбираючи в мене піджак. — Давай краще поміряємо.

Я не примушую себе довго вмовляти. Раз-раз — черевики гуркотять аж під лаву. Раз-раз — і штані летять слідом за ними.

— Скидай і сорочку. Хіба не бачиш: я тобі купила нову!

Лише тепер помічаю сорочку, що аж вилискує синім кольором, виграє перлямутровими гудзиками.

Ох, і мама ж!.. Ну, й мама ж!..

Ні в кого нема такої мами, як у мене!..

А вона осмикує на мені костюм, круить мене і так, і сяк, все не може намилуватись мною.

— Можна, я вийду надвір?

— Потерпи до першого травня, — відповідає мама, обережно скидаючи з мене піджака. — Вийдеш у новому вже на свято.

Я навіть не пробую заперечувати. Покірно роздягаюся і сягаю по осоружні старі штані, що ображено згорнулись під лавкою.

Що ж, походимо й у цих. Вже недовго лишилось до свята.

От тільки, щоб дощу на перше травня не було.

Настав першотравень. Радісний, сонячний ранок трохи зіпсував Сергій: ревів, як труба, що він піде в старому, а я — у новому. Заспокоївся лише тоді, коли я йому віддав п'ятикутну зірку, що її виміняв за самопал в одного хлопця — той зняв її крадькома з кашкета свого брата.

Того ранку тільки й балачок було, що про новий мій костюм.

Підходила Галина Іванівна, хвалила мою обнову.

— Ти вже справжнісінський кавалер, — сказала вона.

І хлопці відразу ж стали дражнити мене "кавалером".

Із заздрощів, звичайно!

— Погляньте, який красунь! — помітила мій новий костюм і Варвара Іванівна.

Віктор Михайлович, схвально оглянувши мій одяг, сказав:

— Ітимеш у першій шерензі.

Навіть Павло Степанович звернув увагу на мою обнову. Коли всі вишикувалися в одну довгу колону та винесли з кабінету директора прапор, завped пройшовся вздовж рядів і побачив мене.

— Вийди з колони!

І коли я, гарячково пригадуючи, про яку чергову шкоду стало відомо Павлу Степановичу, залишив колону, він мені сказав:

— Іди, ставай попереду. Нестимеш прапор.
Прапор!

Мене аж кинуло в жар од щастя. Бо хто з нас не мріяв хоч раз у житті пройтись попереду шкільної колони з прапором у руках!

— Втримаєш? — запитав Павло Степанович, даючи мені важкого прапора до рук.

— Втримаю!

Я щосили вчепився у деревко — і прапор весело залопотів надо мною малиновим вогнем, замаяв золотистими торочками.

І не було в ту хвилину щасливішої людини від мене!

Коли скінчився мітинг, я з жалем одніс прапор до школи, поставив у кабінеті директора. Вийшов надвір і задумався, не знаючи, що його робити далі.

Роботу собі — то я б знайшов, он хлопці уже майнули до лісу, але я ж був у новому костюмі, а мама суворо наказала:

— Дивися ж: задумаєш іти до річки чи в ліс — переодягнися в старе!

Та я й сам добре розумів, що нову річ треба берегти. Не маленький!

Тільки мені хотілося ще хоч трохи побути в новому костюмі. Він так добре сидів на мені, та-кій чепурний, що просто жаль із ним розстава-тися!

І я, принісши у жертву і річку, і ліс, повагом простую вулицею, точнісінько так, як це роблять дорослі. До цього зобов'язує мене новий костюм.

Новий-новісінський!

Зупиняюся аж на греблі, коло ставка. Тут зовсім мілко, тільки дуже грузьке, замулене дно, а вода вкрита густою ряскою та жабуринням. О-бережно, щоб не заляпати нового костюма, опускаю ногу і носком черевика пробую розігнати ряску.

— Ти будеш купатися?

Я оглядаюся. За мною стоїть Світланка — п'ятирічна дочка Павла Степановича. Я дуже люблю Світланку, а вона, як побачить мене, так і лягти назустріч.

З нагоди свята Світланка наряджена в біле платтячко, в білі шкарпетки і черевички, а в кучерявому волоссі — білий бант. Світланка зараз така гарненька, що мені так і кортить взяти її на руки.

— Ти купатимешся? — запитує ще раз вона, серйозно дивлячись на мене.

— Купатимусь.

— Тут?

Світланка недовірливо дивиться на ряску і жабуриння, а мені стає смішно. Однак я стримуюсь і, зробивши якомога серйозніше лице, відповідаю:

— Отут.

— А чого ж ти не роздягаєшся? — трохи подумавши, запитує Світланка.

— Бо я купатимусь у костюмі.

— У костюмі?

Очі Світланчині стають круглі, як гривеники. Вона з таким подивом дивиться на мене, що я не витримую: сміючись, хапаю її на руки і починаю гойдати.

Світланка весело сміється.

— Ще!.. Ще!.. — вимагає вона. — Покруті!

Я кручу її довкола себе, і Світланка білим метеликом літає в повітрі.

Потім, втомившись, просто тримаю Світланку на руках. Вона ласково горнеться до мене, запи-тує:

— Ти не будеш купатися?

— Не буду... А ти хочеш скупатися?

— Хочу.

— Тебе кинути у воду?

— Кинь!

Те сталося раптово. Так раптово, що я не встиг і опам'ятатися, як Світланка зірвалася з моїх рук і полетіла в ставок. У ряску, в жабуриння, у твань. На якусь мить мені здалося, що новий піджак незалежно від моєї волі махнув рукавами та й пожбурив дівчинку в ставок!

Із ставка вилазила вже не Світланка. Якесь сіре жабеня, заляпане тванинно, обліплене жабуринням та ряскою, вигрібалось до берега і щосили кричало. Кричало так, що в мене аж задзвеніло в голові.

Вже нічого не тямлячи, я кинувся навтікача. Біг так, наче за мною гнався сам Павло Степанович з сокирою або ножем у руках. Ускочив у двір, пометався, пометався, шукаючи, куди б заховатися, і видерся на горище.

— Ху-ху!

Серце мое мало не вискочить, у вухах ще від-дзвонює крик нещасної Світланки.

Що я наробыв!

Хочеться плакати від розпуки та каяття. Сиджу, бовдур бовдуррем, і вже не радію новому костюмові, а навпаки: мені здається, що коли б не він, я ніколи не вкинув би Світланки у болото.

Згодом чую крик дружини Павла Степановича: вона іде сваритись із мамою. Забиваюся в найтемніший куток горища, прислуховуюсь до глухих голосів, що долітають із хати.

Ось двері сердито грюкають, мама виходить на ганок і щосили гукає:

— То-олю!.. То-олю-у!..

Я весь зіщулююсь — мовчу. Перестаю навіть дихати.

— Біжи і зараз же приведи мені Тольку! — наказує мама братові і знову заходить до хати.

Сергіїще, чую, побіг. Гукає, як недорізаний:

— То-олька-а!.. То-олька-а!.. Тебе мама кличе-е!

Чого горлаєш?! Знаю і так, що кличе! Тільки треба бути останнім дурнем, щоб озватися на той поклик!

Дружина Павла Степановича нарешті пішла. Мама, проводжаючи, все вибачалася перед нею, наче не я, а вона вкинула Світланку в ставок.

І чого я такий нещасливий? Чому мені так не таланить у житті?

Сиджу, похмурий, нещасний, і вже мені не миль весь білий світ.

Я вже вивчив усе павутиння, що звисало з лати перед моїми очима, коли залунав голос моого брата:

— Ма-о, його ніде немає!

Бач немає! А ти мене на горищі шукав?

Підходжу до отвору, дивлюся вниз. Мені видно кlapтик подвір'я і згорблену Сергійову постать. Ставши на коліна, він щось довбає в землі.

Із задрістю спостерігаю за ним. Йому, бач, не нудно, йому не страшно! Копає!

Дістаю рогатку, що її прихопив з собою на свято. Не знав тоді, навіщо брав, а воно і пригодилося!

Рогатка у мене незвичайна: такої ні в кого нема. Мама цілісінський тиждень шукала нових підв'язок, які щойно привезла з району, та все допитувалась, чи ми не брали. Однак не догадалася перевірити мою кишень, і я, розрізивши кожну підв'язку, припасував їх до рогачика.

Вийшла рогатка — о!

Набої — під рукою. Сухих гляняних грудочок — бери, скільки хочеш.

Вибираю кругленьку грудочку, закладаю в шкураток, ретельно прицілююся.

Бринь!

— Ой!

Сергіяка схопивсь, як ошпарений. Крутить ту-ди-сюди головою, кричить:

— Хто мене вдарив? Хто мене вдарив?!

Стримуючи сміх, шукаю вже більшої грудки. Чекаю, поки брат знову нахилиться над ямкою, і ще раз прицілююсь.

Над Сергійовою головою враз виростає глиняна хмарка. Випроставшись, брат хапається за свою голову і ойкає так, наче вона у нього осьось розколеться! Потім пре до хати і ще в сінях кричить:

— Ма!.. Ма!.. Там хтось стріляється!..

Минає хвилина, друга, брат не появляється. Рогатка моя заряджена, а стріляти ні в кого. Мені знову стає нудно, хоч рахуй павутиння.

Тоді я уявляю, що в руках моїх не рогатка — гвинтівка. Я — снайпер, якому наказано зупинити вороже військо, і кожен, хто ступить на отой он кlapтик землі, обов'язково схопить кулю в лоб.

Бах! Бах!

Бах! Бах!

Першим падає Павло Степанович. За ним — його дружина. Потім директор і Віктор Михайлович...

Покінчивши з усіма вчителями, беруся за учнів.

Бах! Бах!

Бах! Бах!

Кулі так і свищуть — жодна не пролітає мимо...

Пригадуючи зараз оту стрілянину, я не думаю, що в мене було якесь особливо жорстоке серце. Я був звичайнісінським хлопцем, а котрий хлопець не любить носити гвинтівку або автомат?

І ми, дорослі, ходячи вулицями, не раз буваємо прошиті кулями, пробиті осколками.

Якось на пляжі, йдучи понад водою, я почув у себе за спиною:

— Та-та-та!.. Та-та-та!..

Оглянувся і побачив шкета з блакитними очима. Тримаючи пластмасовий автомат, він строчив тепер мені прямо в живіт:

— Та-та-та!.. Та-та-та!..

Тоді я йокнув і впав на пісок.

Ви думаете, що він злякався? Кинув зброю і з ревом побіг до мами, яка купила йому отаку мілу цяцьку?

Нічого подібного!

Очі шкета запалали од захвату. Він підійшов до мене впритул і з великою надією запитав:

— Я тебе вбив?

— Так, ти мене вбив.

Шкет радісно засміявся. А потім, подумавши, запитав:

— А чого ж ти балакаєш?

— Бо ти мене не зовсім убив. Ти мене тільки поранив.

І не встиг я договорити цю фразу, як малюк знову підняв пластмасовий автомат і прошив мою голову довжелезною чергою.

— Отепер ти убитий зовсім! — задоволено сказав він.

На знак згоди я заплющив очі...

Отже, не жорстокість керувала мною, коли я стріляв з горища, а нестримна дитяча уява.

Відкладав гвинтівку лише тоді, як на подвір'ї з'явилася Сонька. В синій спідниці і білій кохтині. Зупинилася якраз навпроти, так що я її бачив усю, тож добре міг і прицілитись.

Бринь!

Лусь!

Сонька ухопилася за праве плече, закричала щосили:

— Толька!.. Ось я матері скажу!

І вже до мами, що вийшла на голос:

— А ваш Толька стріляється!

— Де він?

— Та на горищі!

— Толю, злазь мені зараз!.. Злазь, бо я не знаю, що з тобою зроблю!..

Та я не чекав, поки мама здереться на горище. Вискочив у слухове вікно на дах, з даху — на горіх, з горіха — на землю та й подався у ліс.

Зупинився аж біля джерела. Там саме були хлопці, мої однокашники. Закачавши повище холоші, вони бродили по річечці — вціляли розщепленими палицями миньків.

— Толю, іди до нас!

Ванько. Побачив мене, махає рукою.

Не роздумуючи, прилучився б до них, але на мені ж — новий костюм. І чому ж його відразу не скинув?

Половивши миньків, хлопці збираються до залізниці — кататися на шпалах.

— Ти з нами підеш?

— А куди ж мені ще діватись!

— То ходім!

Біля залізничного насипу, недалеко від перехіду, чорніють дві величезні ковбані. Хто їх викопав і навіщо, ніхто з нас не знає. Та ми тим і не цікавимось. Нам досить того, що ковбані повні води, вірніше, не води, а мазуту, а зверху плавають шпалі, на яких так цікаво кататися!

Хлопці один поперед одного захоплюють шпалі, що при березі. Мені ж лишилися ті, що плавають посередині.

— Хлопці, — кричу, — підженіті!

Учора вона підігнали б, а сьогодні не хочує. Причиною тому: мій новий костюм і прапор, що я ніс на демонстрації.

— Сам підганяй! — відповідає мені Микола і замахується дрючком на Ванька: — От тільки спробуй — так по голові і торохну!

Ну, гаразд! Обійдуся й без вас!

Іду понад берегом, вибираючи, яка шпала поблизче, а хлопці глузливо кричать:

— Ге, боїться!.. Одівся у нове та й боїться!..

Кричіть, кричіть, я зараз вам покажу!

Вибираю шпалу, що плаває за два метри од берега. Приміряюсь, розганяюсь, стрибаю...

Я стрибнув дуже спрітно: прямо на шпалу. Та від мазути шпала слизька, наче крига. І я поїхав по ній та й заїхав... у воду.

Пірнув з головою. Хлопці надривали од рего-ту пупи, а я щодуху видирався до берега, роз-брзкуючи на всі боки мазуту.

Виліз із ковбані більше схожий на шпалу, аніж на людину. Мазута стікала по мені густими пат-тьоками, на мій новий костюм страшно було й глянути. Коли б мама мене оце побачила, вона вмерла б!

Хлопці перестають реготати. Сповняються співчуттям до моого великого горя, забувають на-віть про те, що я ніс прапор. Один по одному пристають до берега, підходять до мене.

— Буде ж тобі!..

— Його треба випрати...

— Де?

— У струмку.

— Дурний! Хіба ж у воді відпереш!

— А в чому?

— У гасові!

— Де ж ти стільки гасу візьмеш? Треба бочку, не менше...

Потім Микола каже:

— Давайте хоч викрутимо!

Я скидаю піджак, штани і сорочку. В мені теп-литься надія, що якось удастся врятувати кос-тюм.

Хлопці викручують, аж пихотять, мазута так і ляпотить на пісок, і мій костюм уже не чорний, а рудий. Рудий, як собака. Весь у смугах, у пля-мах, і Микола безнадійно махає рукою:

— Нічого в нас, хлопці, не вийде! Хіба що спалити...

— Еге, спалити! — мало не плачу я. — А ти його купував?!

Беру штани, беру піджак, та ще й сорочку. Бреду до струмка, хоч наперед уже знаю, що ні-чого з того не вийде...

— Знаєш, мамо, — сказав я своїй матусі другого дня, коли переколотилося та перемолося, — не справляй мені більше нових костюмів! Бо від них — сама лиш біда!..

**

Оце поки що й усе про блакитну дитину.

І нехай кине в неї каменем той, хто сам був без гріха.

Скорочено передруковано з журнала
"Жовтень", ч. 2, 1967

З НОВИХ ВИДАНЬ

Світло — український католицький місячник. Ви-дають ОО. Василіяни. Рік XXXI. Ч. 2 (542), лютий, 1968 року. Торонто, Канада.

Екран — двомісячний ілюстрований журнал ук-раїнського життя. Рік VIII., ч. 35-36, вересень-грудень 1967 р. Патронує "Українська Учительська Громада" в Чікаго. Видає в-во "Екран". Відповідальний редактор А. Антонович. Чікаго, США.

Наше життя — видає Союз Українок Америки. Ч. I, січень, 1968 р. Філадельфія, США.

Дороговказ — ілюстрований двомісячник вояць-кої думки і чину. Ч. 18 (37), жовтень-грудень 1967 р. Видає Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді. Торонто, Канада.

Юнак — журнал пластового юнацтва. Видає голо-вона пластова булава. Редактує колегія. Ч. 1 (55), січень 1968 р. і лютий 1968 р. Ч. 2 (56). Рік VI.

Вісти — журнал музичного та мистецького життя. Квартальник. Видає хор "Дніпро" в Твін Сіті, Мінн. Редактує видавнича колегія. Рік VI. Ч. 3-4 (22-23), вересень-грудень 1967 р. США.

Юні друзі — журнал для молоді. Рік XIV, Ч. 1 (65), зима 1968 р. Видає Союз Українців у Великій Британії (СУБ), Лондон, Англія.

Рідна школа — бюллетень. Рік V, ч. 1 (18), січень, 1968 р. Видає Шкільна Рада УККА, Нью-Йорк, США

Смолоскип — двомісячний журнал української молоді і студентства. Рік 20, ч. 1 (128), січень-лю-тий, 1968 р. Видає Видавнича Комісія "Зарево" при допомозі Комісії Молоді ІСНО. Торонто, Канада.

Крилаті — ілюстрований місячник українського юнацтва. Рік VI. Ч. 1, січень 1968 р. Видає Центральна Управа СУМ, редактує колегія. Нью-Йорк США.

Українське Православне Слово — орган Україн-ської Православної Церкви в США. Рік XIX. Ч. 1, 1968 р. США.

Крилаті — ілюстрований місячник українського юнацтва. Рік V. Ч. 12, грудень, 1967 р. Видає Цен-тральна Управа СУМ, редактує колегія. Торонто, Канада.

Сумківець — квартальник Союзу Української Молоді Канади. Рік 11, ч. 1 (5), січень 1968 р. То-ронті, Канада.

Листи до приятелів — Рік XV. Ч. 171-172-173. Кни-жка 7-8-9, 1967 р. Нью-Йорк, США.

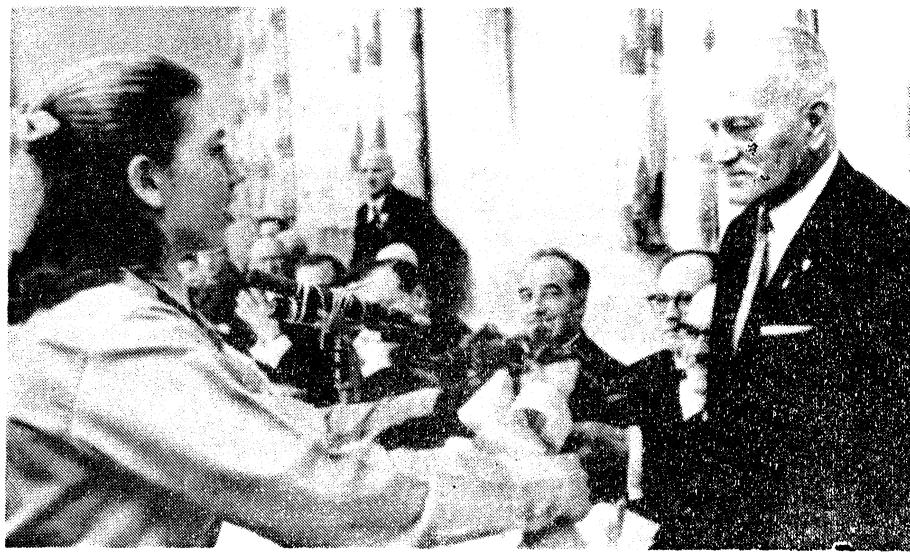
Вільна Україна — журнал української визвольної думки. Рік XIV. Збірник ч. 55-56, липень-грудень, 1967 р. Видає Українська Вільна Громада в Амери-ці. Нью-Йорк, США.

Ми і світ — український журнал. Листопад-грудень, 1967 р. Редактор і видавець Микола Колян-ківський. Торонто, Канада.

Волосожар — ілюстрована літературна газета, ч. 3, 1968 р. Вінеланд, США.

Kultura — Szkice, Opowiadania, Sprawozdania. No. 1/243 — 2/244, 1968. Parzy. Wydawca: Instytut Literacki.

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

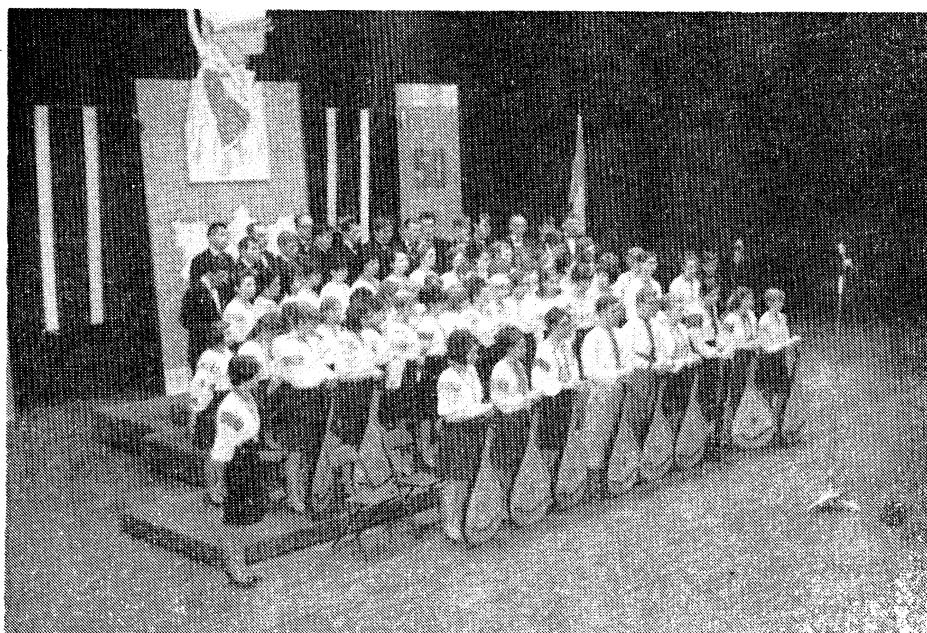
ОДУМІВЦІ ВІТАЮТЬ ПРЕЗИДЕНТА УНР

В п'ятницю 26 січня, 1968 року, у залі УНО в Торонто відбулося прийняття на честь президента УНР в екзилі Миколи Лівицького.

В прийнятті, на якому було присутніх понад 400 осіб брали участь й одумівці: дівчата в національних строях помагали роз-

носити вечерю, а член Головної Виховної Ради та Головної Управи ОДУМ-у інж. Петро Родак був "господарем" прийняття і представляв присутнім почесних гостей.

На нашому фото Валентина Духнай вітає президента Лівицького від ОДУМ-у і вручає йому квіти.

Бандуристи і хор філії ОДУМ-у в Торонто на ювілейному концерті 50-річчя УНР.

ОДУМІВЦІ НА ЮВІЛЕЙНОМУ КОНЦЕРТІ

Торонтонський відділ Комітету Українців Канади влаштував ювілейний концерт, присвячений 50-ї річниці з дня проголошення самостійності України.

У концерті, що відбувся в неділю 28 січня і на якому почесним гостем був Президент УНР в екзилі Микола Лівицький, взяли участь і одумівці.

Художню частину програми відкрив мішаний хор філії ОДУМ-у в Торонто в супроводі ансамблю бандуристів ім. Г. Хоткевича. Одумівський хор і бандуристи, які виступили під керуванням диригента пані Валентини Родак, виконали такі пісні:

"За горе народу" (Марш поляглих), слова І. Багряного, музика Г. Китастого, "Думи мої", слова Т. Шевченка, "Повій, вітре", музика В. Ступницького і "Навесні над Дніпром", слова Л. Китастої.

Цей виступ одумівців яскраво показав, що наполеглива і само-віддана праця пані Родак дає по-мітні наслідки, і зараз хор перевбуває на доброму мистецькому рівні. Всі присутні в Мессей Гол, а серед них дуже багато молоді, нагороджували виконавців ряснimi оплесками.

Решта вокально-музичної програми концерту була заповнена виступами солістів. Проте в останній його точці одумівці знову взяли участь в інсценізації, яку спільно підготували наші молодечі організації: МУНО, ОДУМ, Пласт, СУМ, СУМК та УКЮ.

ЛЕСЯ ДМИТРІВ КРАЛЕЮ
УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ
КАНАДИ
на 1968-ий рік

В суботу, 17 лютого ц. р., в Торонто, в залі Колегії св. Василія Великого, відбувся Равт Української Преси, під час якого Жюрі у складі телевізійної зірки "Джулієт" (Юлія Сисак-Кавацці), мистця Мирона Левицького і п. Богдана Синишина вибрало із 12 Краль українських часописів Краљ і дві Князівни Української Преси Канади в особах: Краля Української Преси: Леся Дмитрів, кандидатка пластового журналу "Юнак"; Князівни Україн-

ської Преси: Маруся Глущко, кандидатка тижневика "Український Голос" і Оленка Головата, кандидатка тижневика "Наша Мета". Дев'ять інших кандидаток були проголошенні Боярнями Української Преси Канади: Аня Миндюк (Новий Шлях), Надя Цибенюк (Молода Україна), Маруся Верес (Горизонти), Любія Бурій (Крилаті), Любія Мороз (Гомін України), Марійка Бойко (Нові Дні), Оленка Олешня (Дорогозказ), Аріядна Охримович (Міс Світ) і Леся Шліхта (Сумківець).

Церемонію коронування Кралі і Князівен виконала наша телевізійна зірка Джулієтт, яка при цій нагоді сказала теж кілька дотепних слів по-українському і по-англійському. Гості Равту, яких було понад 450 осіб, вітали її неменш ентузіастично як Кралю і Князівен Української Преси. Несподіваною почесною гостею була на Равті відома українська діячка і Президент Міської Ради Дітройту, Міч. у США, Маруся Бек, яку публіка теж овацийно привітала.

Сенсацією Равту була, крім дефіляди Краль, весела дефіляда журналістів, членів СУЖ, які з великими сріблястими перами розміру справжніх рушниць (роботи п. В. Бучка) вмаршували на залию і, ставши напроти один одного, двома лавами, вступили в "журналістичний бій". Бій припинила поява на "побоєвиці" Кралі Української Преси і двох Князівен та заклик Кралі до миру. Журналісти покірно прикладяли перед своєю Кралею на коліно, а потім урочисто повели її і Князівен до "престола" і з ними зфотографувалися.

Після коронування Краль і дефіляди журналістів забава під вмілим проводом майстра церемонії п. Богдана Синишина набрала ще більшого розмаху і охочі та була, як кажуть, найкрасішою забавою карнавалового сезону.

БАТЬКИ! МАТЕРИ!
Чи Ви вписали своїх дітей до
ОДУМ-У?
Якщо ні, впишіть їх негайно!

З ГОСТИНИ НА ДОБРІ ЦІЛІ

В суботу, 24 лютого 1968 року, приятелі Миколи і Гейзел Балдецьких влаштували їм гостину з нагоди придбання нової хати.

На заклик С. Хрякова присутні зложили на пресовий фонд журналу ОДУМ-У "Молода Україна" і газети "Українські Вісті" \$77.00 (по \$38.50), як подано в залученому списку. Балдецький М. — \$10.00. Гльоза О. і Кузьменко М. — по \$5.00, Родак П. і Корженівський В — по \$4.00. Журавель Г., Мельник В. і Хряків С. — по \$3.00. По \$2.00: Супрун П., Макогон П., Сергієнко І., Пишкало І., Харченко О., Ліщина Л., Неліпа, Гр., Келембет П., Петрусів Б., Мисько Ю., Амброзяк В., Короткий А., Кіршин І., Харак Я., Підлісний М., Якіш А., Людвиченко. По \$1.00: Бойко Ф., Кизим Т., Свєлеба М., Кійко І., Макогон Р і Курковець І. Збірку перевели П. Супрун і П. Макогон.

Всім жертвам щира подяка, а панству Балдецьким бажаємо щастя в новій хаті.

З нагоди хрестин Олександра, сина Наталки та Івана Ємця, батьки переслали на пресфонд "Молодої України" 5.00.

Всім жертвам щира подяка!

Редакція та адміністрація "М.У."

Арсеній Тютюнник —
Федір-Федорчук

НА ВІЧНИЙ СПОКІЙ

23 лютого відішов у вічність Арсеній Тютюнник — Федір Федорчук. Народився він 15 березня 1906 року в селі Ряська на Полтавщині. Сталінське лихоліття відбував у концентраційних таборах Забайкалля. На еміграції був членом - основоположником СУЖЕРО, співавтором "Білої книги про чорні діла Москви", членом громади Української Православної катедри св. Володимира в Торонто і щедрим жертвувавцем для українських цілей.

Вічна йому пам'ять!

У хаті кожного одумівця повинен бути журнал
"МОЛОДА УКРАЇНА"

З НАУКИ І ТЕХНІКИ

Школа на Січі

Видатний український історик Д. І. Яворницький, вивчаючи істою запорізького козацтва, поряд з використанням історичних джерел, документів, пам'яток старовини у своїй роботі часто посилився на очевидців, 120-130-річних дідів, що зберегали в пам'яті події тих часів і розповідали, "які то були козаки". Наділяючи своїх пращурів багатирськими рисами доблести, хоробрости, говорячи про них, як про майстрів, що вміли робити підводні човни, найкращі зразки зброї і т. ін., вони стверджували, що козаки були також освіченими людьми. В одній з своїх книжок професор Яворницький згадує якийсь прийом делегації запорізьких козаків Катериною II, де з вітальними промовами виступило кілька чоловік, при чому один французькою, другий англійською, третій італійською, четвертий німецькою, а п'ятий — латинською мовами.

Що ж казати, подія на той час незвичайна і, можна подумати, легендарна. Та звернімося до тих, хоч і скіпих, документів, які випадково віліли у вирі будемних подій.

Історії, наприклад відомо, що один з найвидатніших діячів козацької доби гетьман Петро Сагайдачний сам писав твори, а його "Об'ясненіе об унії" свого часу було дуже популярне. Сучасник Сагайдачного литовський канцлер Ян Сапега назвав цей твір "предрагоценним сочинением".

Освічена людина, П. Сагайдачний багато уваги приділяв розвиткові освіти на Україні, даруючи великі кошти на школу Львівського братства та на відкриття подібного закладу при монастирі в Києві на Подолі. А згодом його зусиллями ця школа перетворилася на Києво-Могилянську Академію.

У запорізькому війську було багато вихованців академії, а також братських шкіл інших міст України, й тому не дивно, що оті козаки-делегати знали по декілька мов. Але найцікавіше те, що існувала школа і в самій Сі-

чі. Цей факт пов'язаний з своєрідною традицією, що встановилась була на Україні.

Документи трохи пізнішого часу вказують на обов'язкову будову школи при церкві. Так, наприклад, у "Грамоті короля Сигизмунда III" на побудову богадільні й церкви зі школою 1619 року прямо сказано: "...и в оном городе нашем Луцке иметь братство милосердия. Для того принимая на себя попечение о заложении и надлежащем построении той Богадельни руской с церковью в которой бы и самі оні сказание нищіє отправляли свое богослуженіє со школою для благовестівого наученія молодих людей потребною".

В Січовій школі навчалися здебільшого хлопчики, які потрапили за пороги випадково, або ж були привезені навмисне батьками для навчання грамоти та військового мистецтва. Поряд з ними навчалися тут і дорослі козаки. Переїнявши спілковий устрій Запорізької Січі, школярі жили громадою, користуючись спільними грошима, які зберігалися в отамана. Отаманів вибирали окремо для старших і для молодших учнів. Скарбниця школи повноважалася пожертвами парафіян, а також від колядування під вікнами січового товариства та поздоровлення його на свята Різдва Христового, Нового Року і Христового Воскресіння.

У школярів був наставник (дидискал) — вихованець Київської Академії або ж тієї самої запорізької школи. Дидискал одночасно був і дячком місцевої церкви. окрім прямих обов'язків вчителя, дидискал мав ще й інші — дбати, наприклад, про здоров'я учнів. Якщо занедужував учень, дидискал повідомляв про це прикордонного лікаря та кошового отамана.

Запорізька школа навчала письма, церковного читання, хорово-го співу та музики. По закінченії її частина випускників іноді лишалася при школі (їх називали молодиками), продовжуючи жити артильним требом. "Молодики"

навчали новаків шкільної грамоти, брали участь у церковних відправах. Решта розходилася по парафіях Запорізького краю як церковні читці, хоровики і на-віть священики.

Та цим не обмежувалось коло фахів, яких навчали учнів у Січовій школі. Так "Реєстр заслу-ги музики войськової року 1711 октября" свідчить, що в козаць-кому полтавському полку була свою оркестра, члени якої отри-мували за службу відповідну платню.

Козацька старшина у всі часи піклувалася про школярів. Дидискал зобов'язаний був доповіда-ти про успішність учнів і стан їхнього здоров'я самому батько-ві кошовому отаманові, а той зі свого боку, завжди радив, як учинити в тому чи іншому випад-ку. Один з дидискалів так і пи-ше: "на пораду пана кошового, виїхав я був із своїми школяра-ми в луки, на свіжку воду й був до минулого листопада останніх чисел..."

Своїх вихованців Кіш рекомен-дував у всі приходи "Вольностей Війська Запорізького". Населен-ню зоборонялось брати священи-ка без погодження з Кошем. Та мешканці навколошніх сіл, спо-конвіку шануючи все, що пов'я-зане з Січчю, охоче зверталися туди з клопотанням прислати їм "запорізького священика".

1774 року парафіяни села Ко-тівки, яке було розташоване в межах "вольностей", в Орельсь-кій паланці, клопотали перед Ко-шем, аби його керівництво наді-слало попа до щойно збудованої церкви. Останній кошовий Вій-ська Запорізького Петро Кални-шевський, рекомендував вихован-ця Січової школи Івана Висоту, написавши "презентального лис-та" київському митрополитові про ухвалення такого акту, і в травні 1775 року Висота був при-значений туди "на всю парафію". То був чи не останній акт доти автономного уряду Запорізького.

Трохи згодом, того ж таки 1775 року, оточивши козацьке військо великими силами і вдавшись до хитроців, Катерина II заарешту-вала всю січову старшину, Січ розігнала, а її проводиря, майже дев'янадцятирічного Петра Кални-шевського, ув'язнила у Соловець-кому монастирі де він у жахли-

вих умовах просидів двадцять сім років. Разом із Січчю була закрита і її школа.

Цей культурний заклад відіграв неабияку роль в культурному житті України. Піклуючись про життя та побут населення, що жило у "вольностях", старшина не тільки постачала його своїми дидискалями, а й організовувала нові школи. Як свідчать документи 1770 р., із Січі в слободу Орловщина було переведено школу вокальної музики та церковного співу. Про інші випадки, на жаль, невідомо.

Не даремно ж, мабуть, оповідають про запорожців, що між ними були "такі грамотеї, что і в Лавре, и в столицах редко отискати можно было подобних ім..."

За переписом 1763 року з 28 чоловік, що перебували в одному курені, було 15 письменників. В 1779 році з 69 козаків якогось підрозділу, що присягав на вірність російському престолу, письменників було 37, тобто 53,6 відсотка.

Ли на той час, це досить вагома цифра, особливо коли порівняти що навіть у XIX ст. в таких містах, як Москва, відсоток письменності був 43,2, Києві — 44,3, Харкові — 36,9, Петербурзі — 55,6.

Отже Січова школа є виразним показником високої культури і освіченості козацького люду.

М. Малежик

"Знання та праця" 1964

крім усього іншого, ракетними проблемами і на багато віків випередив свій час у ряді теоретичних висновків.

Поки що ми небагато можемо дізнатись про Казіміра Семеновича, польського офіцера-артилериста часів короля Владислава IV. Народився він у тодішньому Великому князівстві Литовському, де й здобув широку, як на той час, освіту. Згодом багато подорожував по Європі, довго перебував, зокрема, в Голландії, яка славилася своїм кораблебудівним та артилерійським мистецтвом. Семенович всюди робив нотатки, знайомився в різних бібліотеках з працями видатних учених, вивчав математику, балістику.

Про реактивний рух він зінав ще з праці Герона Александрійського, а на можливість застосування ракет у бою наштовхнули його фейєрверкові видовиська при дворах європейських монархів. Маленька освітлювальна ракета не здавалася йому безневинною іграшкою, він почав міркувати над тим як би збільшити її потужність і далекосяжність.

Зібравши в Західній Європі усе найцінніше, що стосувалося балістики, Казімір Семенович повертається до Варшави. Невдовзі його приймає король Владислав IV і цікавиться його роботами. Семенович намагається переконати короля в тому, що гармати невдовзі відіграятимуть вирішальну роль у війні, що треба навчитися виготовляти їх багато і за науковими розрахунками, адже на той час не було навіть двох одинакових гармат. Виготовлені кустарним способом, вони усі різнилися своїми характеристиками, калібром, боєздатністю.

Король Владислав і його канцлер Оссолінський справедливо важали, що на той час Казімір Семенович був найбільшим авторитетом у галузі балістики та гарматної справи. Король навіть хотів рицарську школу відкрити у Львові, якою керував би Семенович, але консервативна шляхта зі своїм "не позвалям" стала на перешкоді. Польські пани, за висловом Оссолінського, звикли воювати на коні з шаблею, вони були переконані, що поляк — з роду воїн, а військова наука — чужоземні вигадки.

Ракетник із середньовіччя

Весною цього року Джеймс Коллінз, один з англійських експертів у галузі електроніки, висловив рішуче твердження, що через двадцять років людство не знатиме, що таке проблема переволнених бібліотек і архівів. Скарбниці знань, нагромаджені за кілька тисячоліть, можна буде, на думку Джеймса Коллінза, винести... в космос, на спеціальні штучні супутники. Будь-хто з мешканців нашої планети за допомогою нескладного пристрою міг би встановлювати зв'язок з універсальним "сковищем" фактів людської історії, причому без усіх перешкод.

Захоче, скажімо, студент пригадати події стродавнього світу або промову сучасного державного діяча — будь ласка, роби "замовлення", встановлюй зв'язок і одержуй необхідну інформацію.

Соціальне значення цього проекту, якби він справді здійснився, було б величезним. І хоч, може, не варто скептично ставитись до цієї ідеї, все ж таки можна знайти серйозні застереження. Вони виникають з самої суті проекту. Електронне універсальне сковище знань (даруйте це приблизне означення) мусить увіннати в своїх запам'ятовуючих осередках те, що йому "продиктують" люди, очевидно, цілий

синкліт найучченіших представників нашого покоління.

Якщо з технічного боку створення електронної апаратури для нагромадження і зберігання відомостей та виведення її в космос є цілком реальною справою, то менш реальним є здійснення самого процесу "навчання" літаючого сковища знань. Адже для цього треба провести копітку роботу по якнайточнішому вивченю, систематизації, селекції знань і фактів, нагромаджених за всю історію людської цивілізації. На жаль, ми ще дуже приблизно можемо уявити, що знали і чого не знали наші предки. Взяти хоча б лічильні машини пізньоантичного періоду. Факт, що вони існували. Але як дійшли до них учени — ми ще цього не знаємо. То чи зможе в майбутньому дати на подібне питання відповідь "всезнаючий електронний інформатор", якщо хто-небудь захоче заглибитись у цю проблему?

Білих плям в історії науки ще дуже багато, і щоб навести в цій справі належний порядок, треба було б кинути на цю ділянку ціллу армію вчених відірвавши їх від вирішення сучасних проблем.

Не знаю, чи змогла б "електронна пам'ять" видати нам вичерпні відомості про середньовічного вченого, який займався,

Польська письменниця Ганна Кораб вважає, що Казімір Семенович написав свою славетну працю "Артіс магні артіллери парс пріма" ("Мистецтва великої артилерії частина перша") ще під час подорожі по Європі і рукопис показував королеві Владиславові IV. Ось як вона описує розмову монарха і вченого:

— Так, так, а це що? — сказав король. — Я завжди вважав, що сам досить добре знаю все, що стосується будь-якої вогнепальної зброї, ракет й іншого. Але тут, у вашому рукописі, бачу малюнок ракети зовсім особливий.

— Це малюнок ракети, яка складається з трьох частин. Я якраз міркую над її ювірними бойовими можливостями.

— Ракета з трьох частин?

— Так, — терпляче пояснював винахідник. — Ось тут намальовано ракету, яка запускається з Землі. На певній висоті вона викидає з себе вантаж — другу ракету, тільки меншу. Перша частина може впасти на землю, але друга летітиме далі. Вона мала б уже на початку свого польоту швидкість більшу, ніж та перша, що була наче її матір'ю. Але на цьому не кінець: і друга ракета викидає з себе вантаж — іще меншу ракету. Вона має найбільшу швидкість і найменшу вагу...

— І так далі! — засміявся король. — Що ж це ви, пане Семеновичу чи не на Місяць, бува, летіти зібралися?

— Це тільки досліди, поки що без застосування, — знітившись, відповів офіцер.

Тадеуш Твароговський, інший польський письменник, дослідник життя і творчої діяльності видатного вченого Адама Адаманді Коханського, подає дещо інакші відомості про королівського артилериста Казіміра Семеновича. Після повернення з мандрівки по Західній Європі Семенович допомагає королю Владиславу IV модернізувати польське військо, після чого бере участь у Смоленській кампанії (1633—1643 рр.), в битві з татарами під Охматовом (1644 рік) та під Пілавами (1648).

Але служба у війську не вабила Семеновича. Він потребував коштів на свої досліди, а скромної королівської винагороди не

вистачало. Маючи доступ до казенних грошей, він вчинив якусь розтрату, впав у немилість і втік з Польщі. Оселившись у Голландії, він там написав і 1650 році видав свою працю "Артіс магні артіллери парс пріма". У третьій книзі "Де ракетіс" ("Про ракети") був малюнок триступінчастої ракети, окремі ступені якої важили відповідно 820, 307, 108 одиниць.

Крім цього чудового досягнення, Казіміру Семеновичу належить ще ціла низка інших чудових ідей, які згодом стали класичними: створення батареї ракет і застосування на ракетах стабілізатора дельтовидного типу, що було реалізовано лише у двадцятому столітті.

Семенович займався також проблемою палива для ракет, робив певні досліди.

Поки що не знайдено доказів, чи зробив Семенович хоча б модель багатоступінчастої ракети. Але коли навіть вважати, що його винаходи мали чисто теоретичну вартість, то й тоді не можна не відчути здивування перед геніально простими і вірними з технічної точки зору ідеями, що на кілька століть випередили епоху, в яку жив іх творець.

Як видно з назви вищезгаданої книжки, це мала б бути якось ширша праця. Друга частина з

друку не вийшла. Вважають, що автор її помер невдовзі після 1650 року. Але припустити, що рукопис Казіміра Семеновича десь існує — можна. І дуже ймо вірно, що відповідь на це питання спочиває десь в Амстердамських архівах.

Дивовижна епоха середньовіччя! Славетний Леонардо на кілька століть випереджає винахідників літака і вертолітота, Казімір Семенович силою розуму проривається у вік ракет. Подібні приклади можна знайти і в інших галузях людського знання. І, може, перш ніж будувати позахмарний всезнаючий електронний мозок, люди Землі повинні ретельно дослідити, що насправді вміли і знали наші попередники. Наука про науку, історія найважливіших відкриттів — цікава і захоплююча справа. Творчі день прийдешній, ми складаємо шану минулим поколінням, які по цеглинці зводили споруду сучасних знань про світ. Ми повинні знати не тільки верхні поверхні й те, що осіло на нижніх. Ніщо не виникає з нічого, тому нам цікаві джерела й витоки мудрості, яка нині перетворює світ.

A. Седик

"Молодь України" 1964

ГУМОР

Не на своєму місці

— Громадяни! Не стійте коло дверей. Прийом скінчився. Приходьте завтра.

— Хотів би я знати, чи пішли б ви додому, бувши на моєму місці?

— Безперечно пішов би. От раз я вийду, стану на ваше місце і піду додому.

Дрібниця

— Чого це моя дружина замурілась?

— Я загубила бібліотечну книгу.

— Хто ж через такі дрібниці журиться?

— Але в книзі лежав твій паспорт...

Перекваліфікувався

— Ти куди зі скрипкою?

— Як куди? На роботу.

Хіба ж ти скрипаль? Адже ти працював пильщиком?

— А я змінив фах. Давніше я скрипів на пилі, а тепер пилило на скрипці.

У вагоні

Що вам найчастіше сниться?

— Поле, річка, гай.

— Ох, як це нудно. Сільська тематика.

— А вам що?

— А мені все Крим, Сочі, Київськодеськ.

В часі переповнення

— Якось я іхав у метро. Уявіть собі: було стільки народу, що навіть чоловіки стояли!

РОЗМАЙТОСТІ

"КОСМІЧНИЙ ЗІР"

В умовах невагомості гострота зору набагато збільшується. Особливо добре людське око починає розрізняти ступінь освітленості різних предметів, тіні і напівтіні. Ось чому космонавти бачили з космічних кораблів поїзди на Землі. Американські спеціалісти вважають, що "загострення" зору пов'язане у цьому випадку із збільшенням рухливості організму. Зворотне явище — послаблення зору під впливом сильного гравітаційного поля — відоме вже давно.

ВСЕ "НАВПАКИ"

Недавно у шведському портовому місті Лулєо трапилася виняткова подія: електричні машини почали обертатись у зворотному напрямку, трамваї поїхали назад, фільми починалися з кінця, нафтові насоси в порту замість перекачувати нафту на су-

дна, відкачували її звідти. Врешті по радіо оголосили причину цієї дивної аномалії: монтери неправильно підключили нову проводку постійного струму. Вони перепутали полюси, і струм потік у зворотному напрямку.

БЛУКАЮЧИЙ ПОЛЮС

Північний магнітний полюс пересунувся за останні два роки на 20 кілометрів на північ і на 6 кілометрів у східному напрямку. Зараз його місце — на південному узбережжі канадського острова Батерст. З 1831 року північний магнітний полюс перемістився на 550 кілометрів.

ГУМОР УЧНІВСЬКИХ ЗОШИТІВ

Вірш — це текст, кожен рядок якого починається з великої літери.

Стратегія — це мистецтво стріляти так, аби ворог думав, що патрони ще не скінчилися.

Удовець — це чоловік удови.

У видавництві Об'єднання Українських Письменників

"Слово"

ВИШЛА З ДРУКУ
НОВА ЗБІРКА ПОЕЗІЙ

БОРИСА ОЛЕКСАНДРОВА

ТУГА ЗА СОНЦЕМ

У збірці — 62 поезії, написані в роки 1945 — 1965. 120 сторінок, тверда обкладинка, мистецьке оформлення М. Левицького.

З уваги на малий наклад (450 прим.), у книгарнях не продається.

ЦІНА — \$2.00.

Замовлення слати на адресу:

"MOLODA UKRAINA"
16 Indian Rd. Cr.
Toronto 9, Ont., Canada

КОНКУРС СУЖ КАНАДИ НА ТВОРЧІСТЬ МОЛОДИХ

Управа Спілки Українських Журналістів Канади постановила на своєму засіданні 27 лютого ц. р. проводити щорічний Конкурс на літературну і журналістичну творчість нашої молоді, що була друкована в українських часописах і журналах Канади, а також була видана окремими виданнями в попередньому календарному році. На конкурс приймаються також друковані твори англійською або французькою мовою, але тільки з українською тематикою.

В конкурсі може брати участь українська молодь до 25-го року життя, тобто до пересічного віку закінчення університетських студій.

Конкурс на творчість молодих в 1967-му році проводиться за такими правилами:

1. Конкурсові твори (статті, репортажі, літературні прозові або поетичні твори, спомини, нариси і т. п.) надсилаються редакціями українських часописів або журналів у формі вирізків із своїх сторінок, у кількості найбільше

трьох, вибраних редакцією найкращих творів, друкованих в тому часописі або журналі в 1967-ому році, написаних молодими авторами до 25-го року життя включно.

2. Молоді автори приписаного віку можуть також особисто надсилати на конкурс свої твори, друковані в часописах або окремими виданнями в 1967 році.

3. Жюрі, покликане Управою Спілки Українських Журналістів Канади вибере з-поміж надісланих на конкурс творів три найкращі твори, за ділянками: журналістика, літературна проза і поезія, які в цих ділянках надаватимуться на перші нагороди і три, які надаватимуться на другі нагороди в цих ділянках. Жюрі матиме право змінити класифікацію нагород відповідно до надісланого конкурсового матеріалу.

4. Спілка Українських Журналістів призначує від себе на премії для авторів нагороджених творів 100 дол. і закликає українське громадянство добровільними пожертвами відповідно збіль-

шити цей фонд конкурсних премій.

5. Реченець для надсилання конкурсних творів кінчиться 15 квітня 1968 року. Прикладна роздача нагород відбудеться в можливо найкоротшому часі після проголошення висліду конкурсу у формі журналістично-літературного вечора.

Управа Спілки Українських Журналістів Канади просить редакції українських часописів та журналів і окремих авторів не гайко надсилювати конкурсові твори, при чому імена авторів і назви часописів треба подавати в окремій заклеєній конверті, позначеній гаслом, яким треба позначити також конкурсний твір. Конкурсовий матеріал посыпати на адресу:

ASSOCIATION OF UKRAINIAN JOURNALISTS IN CANADA

P. O. Box 165, Stn. D.
Toronto 9, Ont., Canada

Управа Спілки Українських Журналістів Канади.

Ціна 40 центів

ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА

FUTURE FUEL OIL
LTD.

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА!

Чищення і направа форнесів
безплатна.

Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливеу в нас.

Наши телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

If not delivered please return to:

MOLODA UKRAINA
Postal Station E, Box 8,
Toronto, Ontario, Canada

ROCHESTER
FURNITURE
CO. LTD.

WAREHOUSE STORE

Великий вибір хатніх меблів:

віталень, спалень, їдалень,
холодильники, пральні
машини, електричні і
газові печі, телеві-
зори, радіо.

423 College Street

Toronto. Ontario

Telephone: EM 4-1434

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- платить за ощадності від 5% до 8%
- удає високі, дешеві і на догодні сплати позички
- асекурює ощадності до \$2,000, а позички до \$10,000.
- щоденне і вечірнє урядування.
- особисті чеки, довірочні поради, ввічлива обслуга, особисто чи поштою.
- модерні і вигідні приміщення.
- ◎ 17 літ на послугах рідного народу.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ,
ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ
В КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!

при 406 Бетурст вулиці,
Торонто 2Б, Онтаріо

Тел.: ЕМ 3-3994

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ
БРАТСЬКА ЗАПОМОГОВО-ОБЕЗПЕЧЕНЕВА ОРГАНІЗАЦІЯ
В АМЕРИЦІ І КАНАДІ

що нараховує понад 24 тисячі членів і понад \$8,500.000.00
членського майна.

Український Робітничий Союз має добірні найновішого типу поліси обезпечення на дожиття і на посмертне для старших і дітей членів. Помагає бідним, хворим і нездібним до праці членам. Помагає своєму українському народові морально і матеріально в його стремлінні визволитися з чужого поневолення і здобути самостійну, соборну, демократичну Україну. Помагає матеріально освітньо-культурним, видавничим, церковним та спортивним справам. Помагає матеріально незаможним, здібним в науці, українським студентам у вищих школах. Видає свій, демократичного напрямку часопис-тижневик "Народня Воля" українською і англійською мовами та англомовний журнал для молоді "Форум". Для вигоди своїх членів і всіх українців провадить літню вакаційну оселю "Верховина" з мальовничим розкішним парком, модерно устаткованими кімнатами, купанням у власному природному озері та купальному басейні, спортом і культурною розвагою в Кетскільських Горах в Глен Спей, Н. Й.

Головний осідок УРСоюзу:

440 WYOMING AVENUE, SCRANTON, PA., U. S. A.

Телефони: 342-0937 або 347-5649